

Les formes de l'acceptació del títol successori

Una anàlisi des del Dret català

Sumari

-

El treball esbossa una anàlisi transversal de l'art. 461-3, 461-4 i 461-5 CCCat, relatiu a les formes de l'acceptació del títol successori. La lectura conjunta de l'art. 461-3 i 461-5 CCCat propicia una interpretació àmplia del que calgui entendre per acceptació tàcita, especialment quan aquell títol és particular, que transcendeixi dels supòsits contemplats a l'art. 461-5 CCCat. Per altra banda, els articles esmentats, així com l'art. 411-9.2 CCCat, permeten valorar si, al marge de l'efecte acceptació, els actes realitzats o atorgats despleguen altra eficàcia negocial. L'art. 461-5,b i c CCCat suggereix, en fi, analitzar què succeeix quan l'efecte acceptació no es produeix.

Abstract

-

This essay provides an interpretation of article 461-3, 461-4 and 461-5 of the Catalan Civil Code, concerning the forms of acceptance of the succession title. The joint reading of art. 461-3 and 461-5 CCCat propitiates a broad interpretation of the concept of tacit acceptance which transcends the assumptions of art. 461-5 CCCat. On the other hand, the articles cited, as well as art. 411-9.2 CCCat, allow to analyze if the acts produces effects beyond the one consisting of acceptance. Finally, art. 461-5,b and c CCCat suggests asking what happens when acceptance is not understood as produced.

Title: *The forms of acceptance of the succession title. Study from Catalan civil law*

-

Paraules clau: Acceptació, herència, llegat, forma

Keywords: *Acceptance, heritage, legacy, form*

-

1.2020

Recepció
20/09/2019

-

Acceptació
28/10/2019

-

Índex

-

1. Plantejament

2. La delació com a legitimació per a acceptar o repudiar el títol successori

3. L'acceptació del títol d'hereu

3.1. L'actuació a "títol d'hereu"

3.2. La disposició del "dret a l'herència" o del "dret a succeir"

3.3. L'acceptació com a efecte principal a l'art. 411-9.2 i 461-5 CCCat

4. Les formes de l'acceptació en supòsits particulars: adquisició per la delació i atribucions en virtut de pacte successori

5. Les formes de l'acceptació i la voluntat del causant

6. Excursus: Les formes de l'acceptació i el Reglament (UE) 650/2012

7. Bibliografia

-

1. Plantejament*

L'art. 461-3 CCCat s'intitula "Formes d'acceptació de l'herència". El precepte contempla l'acceptació expressa i la tàcita. Quant a la primera, l'art. 461-4 CCCat a compleix dues funcions: per una banda, sotmet aquesta forma d'acceptació a uns requisits que, al seu torn, també ho són de forma ("...s'ha de fer en document públic o privat..."); per altra, explicita els quins supòsits cal entendre que hi ha acceptació expressa (així, quan es manifesta "la voluntat d'acceptar [l'herència]"¹ o s'assumeix "el títol d'hereu"). La forma "acceptació expressa" es presenta encara més intensament formal a l'art. 461-12.4 CCCat atès que el requereix, per tal d'acceptar eficaçment, cal que ho faci en escriptura pública. Pel que fa a la forma tàcita d'acceptar, l'art. 461-5 CCCat es limita a entendre que l'herència s'ha acceptat tàcitament ("S'entén que...") en determinats supòsits. Aquesta fórmula es reitera a l'art. 461-12.4 CCCat ("... cas en el qual s'entén que l'accepta a benefici d'inventari...")². Les formes d'acceptació de

*Aquest treball es realitza en el marc del projecte DER 2017-82129-P. L'autora pertany també al grup de recerca 2017 SGR 151.

¹ L'art. 461-4 CCCat no acaba de concretar en què consisteix el caràcter "expres" de l'acceptació, que hom pot raonablement identificar amb l'ús de paraules directament adreçades a exterioritzar la voluntat d'acceptar o d'assumir el títol d'hereu. La norma pressuposa el significat del terme "expres" i es limita a indicar què és el que s'ha de manifestar expressament i com cal fer-ho. El mateix succeeix, per exemple, a l'art. 422-9.3 i 422-9.4 CCCat ("Si el testador ordena de forma expressa en el testament..."; "si el testador ordena expressament en el testament..."). Menys acurat és encara l'art. 422-9.1 CCCat, que fa dependre el caràcter expres de la revocació ("La revocació és expressa...") del sol fet d'ordenar-se en testament ("si el testador l'ordena en testament"). La manca d'encert obeeix a que, en testament, la voluntat pot manifestar-se tant de forma expressa (art. 422-9.3 i 422-9.4 CCCat), com de forma tàcita (art. 426-13.2 CCCat), de manera que el suport documental en cap cas determina, per si sol, que la declaració sigui expressa. La declaració tàcita de l'art. 425-3.2 CCCat, adreçada a ordenar una substitució vulgar, realment no hi és: l'ordenació d'una substitució de les esmentades a la norma no constitueixen actes concloents dels que s'infereix clarament la voluntat d'ordenar també una substitució vulgar. D'aquí que el supòsit es rebategi a la rúbrica de l'art. 426-8 CCCat com a substitució vulgar "implícita" (d'acord, molt probablement, amb allò que havia assenyalat la STSJ [Sala civil i penal] 25.1.2001 [RJ]2001\8171; MP: Lluís Puig i Ferriol), que va vincular la norma segons la qual cal entendre establerta una substitució vulgar quan allò ordenat pel testador és una substitució fideicomissària, pupilar o exemplar, a "*razones de oportunidad, pero en cualquier caso atendibles o razonables*" [FJ 4art]). A propòsit, però, d'allò previst a l'art. 426-8.2 CCCat, la disposició realment permet plantejar el dubte de si la crida de l'hereu fideicomissari es produeix com a substitut vulgar implícit del fiduciari o si, en canvi, es tracta d'una crida autònoma, pròpia, com a hereu fideicomissari a qui, senzillament, se li adelanta la crida (a l'estil de l'art. 426-9 CCCat) i no pas com a substitut vulgar. L'argument que avalaria aquesta interpretació seria la mateixa literalitat de l'art. 426-8.2 CCCat: si l'hereu fideicomissari rebés la delació com a substitut vulgar tàcit (art. 425-3.2 CCCat) o implícit (art. 426-8.2 CCCat), aleshores el supòsit de fet del que parteix la norma ("A manca de substitució vulgar, el fideicomissari passa a ser fiduciari..."-la cursiva és nostra-) mai es donaria: la presència del fideicomissari actuaria la substitució vulgar a favor seu.

² L'acceptació a benefici d'inventari i l'acceptació pura i simple no són altres maneres o formes d'acceptar. Es tracta, en canvi, de dues maneres d'adquirir el patrimoni hereditari (art. 461-14 "L'hereu pot adquirir..."): com a patrimoni provisionalment separat del patrimoni previ de l'hereu (però que s'hi acabarà confonent) o com a patrimoni que, d'entrada, ja s'hi confon. Els art. 461-18 i 461-20 CCCat n'expliciten les conseqüències. L'adquisició a benefici d'inventari no va lligada a una determinada forma d'acceptació. L'hereu podrà gaudir del benefici tant si ha acceptat expressament (art. 461-4 CCCat) com si ho ha fet per la via de l'art. 461-5 CCCat sempre que concorrin les circumstàncies de l'art. 461-15 CCCat i l'administració beneficiària no sigui fraudulenta (art. 461-21.5 CCCat) (vegeu, a propòsit d'aquest contrast amb l'art. 999 CC, PUIG FERRIOL [1994, p. 20]). L'acceptació de l'art. 461-12.4 CCCat sí que va legalment lligada a l'adquisició a benefici d'inventari: la llei imposa una acceptació i una determinada manera d'adquirir.

l'herència demanen considerar algun altre escenari; en destaca el que descriu l'art. 411-9.2 CCCat ³.

El binomi que anticipa l'art. 461-3 CCCat pel que fa a l'acceptació, no es reproduïx a l'art. 461-6 CCCat que, no obstant, contempla igualment dos supòsits: el primer, el de la repudiació expressa i formal (“en document públic”); el segon, el d'una repudiació que deriva (“S'entén...”) d'una actuació distinta a la directament i explícitament adreçada a repudiar (“si el cridat hi renuncia gratuïtament...”) però que, com al primer cas, també és formal (“...sempre que compleixi els requisits de forma que estableix l'apartat 1”). No és expressa ni formal la que recull l'art. 461-12.4 CCCat.

Per la seva banda, l'art. 427-16.8 CCCat fa una remissió, entre altres, als articles anteriors a propòsit de l'acceptació i repudiació del llegat. Es tracta, en tot cas, d'una aplicació condicionada al fet que la naturalesa del llegat la permeti. Val a dir, però, que el sistema d'adquisició per la delació que implementa l'art. 427-15.1 CCCat, probablement demana considerar altres variables a l'hora d'aplicar els art. 461-4 i 461-5 CCCat a l'exercici de la delació pel legatari. I es pot ben dir el mateix quant al sistema adquisitiu previst per l'hereu fideïcomissari (art. 426-44.1 CCCat) i per l'afavorit amb una atribució a títol particular (art. 431-30.4 CCCat). Per l'heretament, la referència la proporciona l'art. 431-28 CCCat.

2. La delació com a legitimació per a acceptar o repudiar el títol successori

L'acceptació i la repudiació són els actes que concreten l'exercici de la delació (art. 461-1 CCCat). La delació, doncs, és prèvia⁴. Quan s'exercita (ara sí, acceptant o repudiant), s'esgota precisament per raó d'ús o exercici, però ho fa sense esborrar retroactivament la delació ja atribuïda o la condició de “delat” (vegeu, però, art. 427-16.1 CCCat); això rebla que es tracta d'una legitimació individual d'origen legal, tant pel que fa a la seva adquisició (que no demana acceptació) com, d'entrada, quant a la seva conservació. L'àmbit de l'autonomia de voluntat del delat es redueix a exercitar-la i, en concret, a fer-ho o bé acceptant, o bé repudiant. Només una lectura àmplia de l'art. 465-1, b i c CCCat poden contribuir a eixamplar-lo⁵.

La legitimació per a adquirir en què consisteix la delació s'articula tècnicament mitjançant una facultat de configuració jurídica (art. 122-1.1 CCCat)⁶, per bé que l'expressió legal que predomina és la de “dret” (“a acceptar o repudiar”[art.461-12.1 CCCat]; “a succeir”[art.461-13.1 CCCat]).

³ També l'art. 461-8 CCCat, que imposa l'“acceptació forçosa” en determinants supòsits. La norma parteix d'unes actuacions materials (de sostracció i d'ocultació) que, en si mateixes, no són cap declaració de voluntat; tampoc l'efecte legal que s'imposa.

⁴ BADOSA COLL (2009, p.118) en defensa l'adquisició “ex lege” i el caràcter patrimonial. Se li nega contingut econòmic o valor patrimonial a DEL POZO; VAQUER; BOSCH (2017, p.455; quant a la seva valoració, a efectes del càlcul de la llegítima, en el *relictum* del delat que mor sense exercitar-la, p. 518-517 [vegeu, per a aquest mateix supòsit, acollint la teoria anomenada de l'adquisició “directa”, segons la qual l'hereu del delat que també accepta el títol d'hereu en la successió del primer causant adquireix directament d'aquest, la Resolució 2/2018, de l'Agència Tributària de Catalunya, sobre el tractament del *ius transmissionis* en l'Impost de successions i donacions]).

⁵ Vegeu *infra* apart. 3.3, b (ii).

⁶ Hom podria observar, certament, que la idea de legitimació és inherent a la de facultat de configuració jurídica en el sentit que tota facultat implica una legitimació adreçada a actuar d'una o altra manera. Si de cas, el matís seria que la regla inversa seria incorrecta: la legitimació per a actuar eficaçment pot obeir a la titularitat d'un dret

Allò sobre el que es projecta la delació no és l'herència sinó el títol successori, que és el que s'accepta o repudia. Si hom pensa en el successor universal, l'expressió "acceptar o repudiar l'herència", que és la que més sovinteja al CCCat (art. 461-1.3, 461-2, 461-3, 461-4, 461-5, 461-6, 461-7, 461-8 i 461-9 CCCat), pot identificar-se, benèvolament, amb una versió escurçada de la d'"acceptar o repudiar el títol d'hereu". Aquella fórmula legal, a més de simplificada, pot arribar a mostrar-se inexacta per tres motius. El primer, conceptual, seria que, estrictament, l'herència o conjunt de titularitats que pertanyien al causant, més que acceptar-se, s'adquireixen. Els altres dos són més tècnics. En primer terme, l'eventual ordenació d'atribucions successòries a títol particular provocarà, si els afavorits no hi renunciïn (art. 427-15.1 CCCat), que en cap cas l'hereu les arribi a acceptar/adquirir, tot i formar part de l'herència. En segon lloc, l'acceptació del títol d'hereu transcendeix de l'adquisició de l'herència. Ho avala l'art. 411-1 CCCat i, en concret, i l'efecte de la vinculació de l'hereu als actes propis del causant.

El que s'accepta o repudia tampoc és, per descomptat, el testament, si és que el causant mor havent-ne atorgat un. Si és aquest el cas, tal vegada que la delació, com a vocació preferent, s'hi fonamenta (art. 411-3.1 CCCat), l'acceptació recaurà sobre el títol d'hereu, no en abstracte, sinó atenent al contingut de les disposicions testamentàries; d'aquí que la nul·litat o ineficàcia del testament, declarada després de l'acceptació, arrossegui també la d'aquesta declaració. Vegeu, en aquest sentit, la STSJC (Sala civil), 20.04.2017 (RJ\2017\3923; MP: Maria Eugenia Alegret Burgués). Al cas, la legatària pretenia que els designats hereus en un primer testament notarial complissin amb el llegat de diners ordenat a favor seu, essent així que aquell primer testament fou revocat per l'hològraf descobert després de l'acceptació dels cridats i en el que s'ordenaven els llegats. La tesis de la legatària ("*se aceptan herencias y no testamentos*"), que pretenia desvincular el fonament de la vocació de l'acceptació del títol, evidentment es va desestimar. Vegeu, també, art. 461-11 CCCat.

3. L'acceptació del títol d'hereu

El rerefons dels art. 461-1 i ss CCCat és l'acceptació del títol d'hereu no successiu⁷. Es presenta com l'efecte derivat d'una actuació a títol d'hereu, acompanyant o no un acte de gestió de l'herència (art. 411-9.2, 461-4, 461-5, *a* CCCat); d'una actuació que precisament defuig d'aquell títol (art. 461-5, *b* i *c* CCCat) o d'una actuació que, per a ésser eficaç, cal que necessàriament es faci com a successor universal (art. 461-5, *a* CCCat).

3.1. L'actuació a "títol d'hereu"

Apareix als art. 411-9.2, 461-4 i 461-5, *a* CCCat⁸. Als dos primers, es tracta d'una actuació efectiva: a l'art. 461-4 CCCat consisteix merament en assumir el "títol d'hereu"; a l'art. 411-9.2 CCCat, el cridat ha realitzat un acte dels indicats a l'art. 411-9.1 CCCat per bé que prenent "el títol o la qualitat d'hereu". També es contempla una actuació efectiva del cridat a l'art. 461-5, *a* CCCat però el rellevant no és si s'ha realitzat o no a "títol d'hereu" sinó el fet que la legitimació per a dur-lo a terme eficaçment demana fer valer o, en qualsevol cas, disposar efectivament d'aquest títol.

subjectiu, d'una pretensió, d'una determinada posició jurídica...però no, necessàriament, d'una facultat de configuració jurídica.

⁷ Vegeu, quant a la delació de l'hereu fideïcomissari, *infra* apart. 4.1.

⁸ La possessió a "títol d'hereu" es contempla a l'art. 465-1.1 CCCat a efectes de delimitar l'àmbit de la legitimació passiva de l'acció de petició d'herència. Atesa la finalitat de la norma, és irrellevant si l'hereu aparent va adquirir el títol precisament a l'empara d'aquesta possessió (art. 411-9.2 CCCat) o ho feu d'altra manera i, aleshores, la possessió a títol d'hereu és simplement una manera d'exercir la seva condició de successor universal.

D'entrada, si el delat es limita *merament* a acceptar o assumir el "títol d'hereu", el dit acte només comportarà l'acceptació de l'herència si, d'acord amb l'art. 461-4 CCCat, es fa en un document públic o privat. L'assumpció del títol ha de ser l'objectiu primer de la declaració i no simplement la forma d'evidenciar a títol de què es fa una actuació (la principal). L'art. 461-4 CCCat no exclou que, assumit d'aquesta manera el títol d'hereu, el document inclogui altres declaracions, que pressuposin (per exemple, escriptura d'acceptació i partició, o d'acceptació del títol i lliurament d'un llegat...) o no l'acceptació. Quant a l'exigència documental, la incorpora al Dret català l'art. 18 de la Llei 40/1991, de 30 de desembre, del Codi de successions per causa de mort en el Dret civil de Catalunya (en endavant, CS). Val a dir que la Compilació del Dret civil de Catalunya (en endavant, CDCC), per bé que dedicava el Capítol II del Títol V del Llibre II a l'acceptació i repudiació de l'herència, no reservava cap disposició a les formes o maneres d'exterioritzar la voluntat. Sí que ho feia, en canvi, l'art. 492 (2º paràgraf) del Projecte de Compilació de 1955 que, en aquest punt, es limitava a indicar que l'acceptació podia ser "expressa o tàcita". És revelador que la mateixa norma declarés aplicables a Catalunya els art. 1000 a 1002 del Codi civil espanyol (en endavant, CC); la importància d'aquesta remissió és que en quedava al marge l'art. 999 que, inspirat en l'art. 778 *Code* (GARCIA GOYENA [1852, p. 216]), és el que exigia la forma documentada de l'acceptació expressa. Així, hom podia raonablement entendre que a Catalunya era admesa la forma expressa i la tàcita sense necessitat, quant a la primera, que constés documentalment. Es tractava, de fet, de les dues modalitats d'acceptació previstes al Dret romà i que, fonamentalment, s'identificaven amb l'anomenada *aditio nuda voluntate* o manifestació expressa de la voluntat d'acceptar, de caràcter no formal -a diferència de la *cretio*, declaració solemne pràcticament inutilitzada ja a l'època clàssica (WINSCHIED [1930, p.298, nota 7])- i la *pro herede gestio*, vinculada a actes de gestió de l'herència (BROCA Y AMELL [1880, p. 409]). Vigent la CDCC, per tant, la declaració expressa no formal era idònia per a adquirir el títol successori - i, això, per bé que FAUS Y CONDOMINES (2003, p. 297), després de destacar que la CDCC "*sigue en esta materia el sistema romano*", fan coincidir l'acceptació expressa i la tàcita de l'art. 999 CC amb les formes romanes d'exercici de la delació, essent així que a l'art. 999 CC la forma expressa és només la formal⁹. No sembla agosarat afirmar que l'art. 18 CS s'inspira, quan a l'exigència de forma, en l'art. 999 (2º paràgraf) CC (MEZQUITA GARCIA-GRANERO [1994, p.52]); l'afegitó amb què s'acompanya ("en el qual el cridat a l'herència ha de manifestar la voluntat d'acceptar-la o assumir el títol d'hereu") no es troba al text estatal, per bé que també apareix, de forma parcial, a l'art. 778 *Code* ("*quand on prend le titre ou la qualité d'héritier*"), que és el text que inspira el CC i, abans, el Projecte de 1851. Pel que fa a l'exigència de "*instrumento público o privado*" de l'art. 829 d'aquest darrer, interessa destacar que, d'entrada, resulta més restrictiva que la disposició francesa, que abasta tot "*acte authentique ou privé*", sense limitació a la forma documental (POTHIER [1827, p. 146] ["*dans quelqu'acte, soit pardevant notaire, soit sous seing privé*"]). GARCIA GOYENA, en canvi, exclou la declaració verbal (1852, p. 217), de cara a barrar el pas a "la controversia de los intérpretes sobre si debe entenderse haber declarado su voluntad de aceptar *el que simplemente dijo que queria aceptar*" (la cursiva és de l'autor).

Avui per avui s'admet, tant a propòsit de l'art. 999 CC com de l'art. 461-4 CCCat, la declaració expressa que consta en paper o en qualsevol altre suport durador¹⁰; en quedaria al marge la declaració verbal no documentada o no enregistrada. Cal palesar dues circumstàncies. La primera, ja apuntada, seria que l'actuació que *no* consisteix *merament* en assumir el títol d'hereu sinó en assumir-lo a propòsit de la realització d'un acte, sí que pot comportar acceptació, encara que tot plegat no es documenti. Només cal que el dit acte s'identifiqui amb algun dels que esmenta l'art. 411-9.2 CCCat o que abasta l'art. 461-5,a CCCat. La segona passaria per assenyalar una darrera diferència en aquest particular entre el Dret estatal i el català. El primer exclou també l'acceptació expressa verbal però, en canvi, admet com a acceptació tàcita "*la que se hace por actos que suponen necesariamente la voluntad de aceptar*" (art. 999 CC), essent així

⁹ Vegeu, identificant l'ús del títol d'hereu en document com un exemple d'actes d'hereu (*pro herede gestió*), BORRELL Y SOLER (1923, p. 503, nota 37).

¹⁰ FRANCINO (2010, p. 428); DEL POZO; VAQUER; BOSCH (2017, p. 481). Pel dret estatal, GETE-ALONSO CALERA (2011, p. 308)

que l'acceptació expressa, encara que sigui verbal (i, lògicament, acreditable d'alguna manera), suposa indubtablement aquella mateixa voluntat. Al Dret català, aquesta modalitat d'acceptació tàcita no es contempla, almenys expressament, qualificant-se només d'acceptació tàcita els supòsits de l'art. 461-5 CCCat.

a. *L'art. 411-9.2 i 461-5,a CCCat: interaccions*

Ambdós preceptes suggereixen punts de reflexió coincidents.

El primer rau en la seva naturalesa de normes de legitimació. L'art. 411-9 CCCat ho és tot ell. Permet a qui encara no és hereu dur a terme determinades actuacions¹¹. L'apartat segon rebla allò que ja es disposa al primer ("1. Quan l'herència està jacent, els hereus cridats només poden fer..."), en la mesura en que reitera la idea que és un àmbit de legitimació *en* situació d'herència jacent; és a dir, que la realització o execució dels actes que s'hi descriuen no comporta, necessàriament, l'extinció d'aquell estat ("2. Els actes...no impliquen per ells mateixos acceptació"). L'art. 411-9.2 CCCat a compleix una segona funció. És de caire interpretatiu perquè ajuda a identificar els "hereus cridats" de l'art. 411-9.1 CCCat com els cridats que ja han rebut la delació i que, en conseqüència, poden acceptar el títol¹². Així, si els actes de l'art. 411-9.1 es realitzen prenent el títol d'hereu, la dita actuació implicarà acceptació. L'art. 411-9.2 CCCat fa vistent aleshores una *altra* forma d'acceptar que pot no coincidir amb les previstes als art. 461-4 i 461-5 CCCat. Seria expressa (en el sentit que el cridat actuaria assumint, explicitant el títol d'hereu), per bé que l'art. 411-9.2 CCCat no exigeix, com fa en canvi l'art. 461-4 CCCat, que aquesta assumpció consti documentalment¹³. Per la seva banda, ja s'ha dit, a l'art. 461-5,a CCCat només s'exigeix una actuació que demana, a efectes de realitzar-se eficaçment, prendre el títol d'hereu. Ara bé, la disposició prescindeix de si el cridat ha fet valer o no aquest títol, mentre que a l'art. 411-9.2 CCCat aquesta utilització és imprescindible. A l'art. 461-5,a CCCat només esdevé rellevant que, objectivament, la legitimació correspongui a l'hereu i, d'aquí que, sigui com sigui que hagi actuat el cridat, "s'entén" que ha acceptat. Estrictament, la norma no va més enllà i no es pronuncia sobre l'eficàcia pròpia de l'acte realitzat, en especial quan s'ha dut a terme sense prendre o assumir aquell títol. Conclou que se'n preserva l'eficàcia per la via de la legitimació que deriva de l'acceptació del títol, converteix, de passada, a l'art. 461-5, a CCCat en una altra norma de legitimació: és talment com dir que el cridat, al marge dels actes de l'art. 411-9.1 CCCat també pot realitzar eficaçment altres actuacions¹⁴.

En el context de l'art. 461-5,a CCCat, l'eficàcia de l'acte al que es vincula l'acceptació es pressuposa, per exemple, a la STSJC (Sala civil), 20.04.2017 (RJ\2017\3923). Els cridats en virtut d'un segon testament atorgat pel causant varen vendre uns títols valors que integraven l'herència. També eren els designats

¹¹ Per a una anàlisi de les distintes actuacions per les que l'art. 411-9 CCCat reconeix legitimació als cridats, vegeu CARPI MARTI (2018)

¹² Vegeu art. 423-14 CCCat: havent-se designat hereu sota condició suspensiva, per molta legitimació i actuació a títol d'hereu que hi hagi abans del compliment de la condició, no hi haurà acceptació per manca de delació.

¹³ Vegeu, però, qualificant el supòsit de l'art. 411-9.2 CCCat, com a acceptació tàcita CASANOVAS MUSSONS (2009, p. 1480). Ho justifica assenyalant que "es tracta d'actuacions no dirigides a l'acceptació de l'herència, sinó a una finalitat diferent, però que manifesten una voluntat respecte del títol d'hereu que revela clarament la voluntat d'acceptar". En qualsevol cas, no s'acaba de veure, en aquest context, la rellevància de qualificar d'una manera o altra la forma (expressa o tàcita) de l'acceptació: un cop produïda, els efectes són els mateixos.

¹⁴ Vegeu *infra* apartat 3.3,b

hereus en el primer testament atorgat. Pretenen que es declari nul el segon per tal de no lliurar el llegat que també s'hi ordenava, essent així que el TSJC desestima la pretensió per considerar que l'acte dispositiu va comportar acceptació tàcita. Certament, l'eficàcia de la disposició no s'arriba a qüestionar, però hi és implícita. Hom pot consultar també la RDGDEJ de 17 de març de 2008 (JUS/1019/2008; DOGC núm. 5107, de 09.04.2008). Després de la mort del causant, l'hereu va ordenar un llegat que requeia sobre l'únic bé que integrava l'herència del primer. La DGDEJ entén que es tracta d'un acte dispositiu que implica acceptació tàcita (i que, en conseqüència, exclou el dret de transmissió). Mort l'hereu, el llegat (que requeia sobre un immoble) fou eficaç i es va poder inscriure al Registre¹⁵.

De l'anterior en resulta una obvietat quant als "actes" previstos a una i altra norma: mentre els de l'art. 411-9.2 CCCat es poden perfectament fer sense assumir el títol d'hereu (art. 411-9.1 CCCat), la legitimació per a realitzar els de l'art. 461-5, a CCCat només la té, d'entrada, qui és hereu; ara bé, la finalitat immediata d'aquest últim no és la de reservar a l'hereu determinades actuacions, sinó la de, partint d'aquesta legitimació restringida, *convertir* en hereu a qui encara no ho era. Hi ha altres diferències, probablement més immediates, entre ambdues disposicions. La primera és de tipus formal: a l'art. 411-9.2 CCCat hi ha silenci quant a la forma de l'acceptació; a l'art. 461-5, a CCCat es qualifica de tàcita.

De la distinció entre acceptació expressa i acceptació tàcita, en si mateixa, no en deriven més conseqüències. Quant a la genealogia de l'art. 461-5, a CCCat, la norma prové (com l'art. 19, 1er par. CS) de l'art. 492 Projecte de Compilació de 1955 ("*Se considerará aceptada tácitamente cuando el heredero, sin protesta ni reserva, practica algun acto que no podría realizar legalmente sino en concepto de heredero*"¹⁶), inspirat al seu torn, en l'art. 999 (3er paràgraf) CC. No arriba a la CDCC, per bé que la modalitat regia al Dret català com a subtipus de *pro herede gestio* (CALZADA GONZÁLEZ [1995, p. 31]). La coincidència amb el CC, però, no era absoluta. L'evolució de la *pro herede gestio* al Dret romà, que parteix de la simple possessió dels béns hereditaris, porta a entendre també acceptada l'herència quan es realitzen actes que només es poden realitzar a títol d'hereu *i, a més*, que suposen necessàriament la voluntat d'acceptar (CALZADA GONZÁLEZ [1995, p. 79]). És el model que fa seu l'art. 829 del Projecte de Código civil de 1851. Al CC, en canvi, el matís ve donat pel fet de distingir i contemplar com a alternatives ("o") de l'acceptació tàcita la modalitat objectiva ("*actos que no habría derecho a ejecutar sino con la cualidad de heredero*") i la subjectiva ("*actos que suponen necesariamente la voluntad de aceptar*"). Teòricament, per tant, l'acceptació pot obeir a actes que impliquen de forma necessària aquesta voluntat però pels que la legitimació no està restringida a l'hereu o, alternativament, a actes que només pot realitzar qui és hereu prescindint-se, en aquest cas, de valorar si trasllueixen necessàriament la voluntat d'acceptar. Només aquesta segona versió, l'objectiva, arriba al CS (MEZQUITA GARCIA-GRANERO [1994, p. 54]) i, ara, a l'art. 461-5, a CCCat. I això permet plantejar: en primer terme, si al Dret català és possible qualificar com a acceptació tàcita, *tout court*, els actes que impliquen o dels que s'infereix sens dubte la voluntat d'acceptar; en segon terme, en quins casos és detectable aquesta voluntat però sense poder-los encaixar en les formes d'acceptació previstes al CCCat. Com a exemple d'això últim s'esmenta l'acceptació expressa no documentada (MEZQUITA GARCIA-GRANERO [1994, p. 54]). S'hi podria afegir l'actuació basada, no en un títol successori ("a

¹⁵ L'ordenació d'un llegat no es pot entendre, estrictament, com un acte dispositiu o que determini voluntàriament la pèrdua, transmissió o gravamen d'un bé. Serà la mort del causant, i no pas la seva voluntat, el que provocarà la pèrdua de la titularitat del bé llegat; ordenant un llegat, se'n fixa la destinació (vegeu, sobre aquestes categories, BADOSA COLL (2003, p. 251).

¹⁶ El "sin protesta" apareix a GARCIA GOYENA (1852, p.216). Al Projecte del 1851, l'acceptació tàcita era "*la que se hace por actos que suponen necesariamente la calidad de heredero y su intención de aceptar*". Aquella protesta hauria negat això últim.

títol d'hereu”), sinó en el d'alguna de les titularitats heretades¹⁷ ¹⁸. És en aquest context que una interpretació flexible dels art. 461-3 i 461-5 CCCat afavoriria entendre que al Dret català el cridat també accepta quan realitza actes dels que s'infereix clarament la voluntat d'acceptar, sense necessitat que aquest acte consisteixi en la realització “a títol d'hereu” d'algun dels que relaciona l'art. 411-9.1 CCCat, ni que es tracti d'un acte “que no es pot fer sinó és a títol d'hereu”. Abans s'ha dit que el CCCat no explicita quan cal entendre que s'accepta de forma expressa; el CCCat ho pressuposa¹⁹. Hom pot emprar el mateix raonament a propòsit de l'acceptació tàcita i, en concret, a l'hora d'interpretar allò que estableix l'art. 461-3 CCCat. La teoria general i la interpretació sistemàtica del text (art. 426-13.2 CCCat), ajuden a identificar aquella modalitat amb qualsevol acte del que s'infereix clarament la voluntat d'acceptar. En aquestes circumstàncies, la funció de l'art. 461-5 CCCat no seria la de limitar l'acceptació tàcita només als supòsits que s'hi preveuen, sinó, ben al contrari, la d'imposar aquell efecte a propòsit de conductes que, o bé no és clar que necessàriament comportin aquella voluntat (art. 461-5, a CCCat) o bé més aviat palesen la voluntat contrària (art. 461-5, b i c CCCat)²⁰.

La segona observació que mereixen els art. 411-9 i 461-5, a CCCat afecta a l'àmbit de l'actuació: mentre que a l'art. 411-9 CCCat els actes són de gestió de l'herència, l'art. 461-5, a CCCat els transcendeix: a més de no categoritzar-los (de conservació, d'administració, de possessió, de defensa...), el precepte abasta, teòricament, tan actuacions que també es projecten sobre el patrimoni hereditari (per exemple, la disposició de béns de l'herència [art. 411-9.1, a contrari, CCCat]), com actuacions que no ho fan (així, interposar una acció de reducció o supressió de donacions per raó d'inoficiositat [art. 451-10.2 CCCat]).

b. El títol d'hereu: drets adquirits i l'actuació que se'n val.

L'observació següent afecta tant a l'actuació prevista a l'art. 411-9.2 CCCat com a la que contempla el 461-5, a CCCat; és a dir, a la feta o la que no es pot fer si no és a “títol d'hereu”. Certament, hi ha determinades actuacions que reserven l'àmbit de la seva legitimació a l'hereu (així, entre altres, art. 451-20.2, 465-1 CCCat...). Es tracta d'actuacions a propòsit de les quals és irrellevant la composició del patrimoni hereditari. En canvi, en altres ocasions, la legitimació per a actuar va lligada més a una determinada titularitat (real o personal) que al títol successori que n'ha determinat l'adquisició. La qüestió que es planteja aleshores és si l'actuació feta valent-se d'aquesta titularitat tindrà el mateix

¹⁷ Vegeu *infra* apartat 3.1, b

¹⁸ En aquest particular convé fer esment a la presa de possessió d'un bé a títol de prelegatari. La presa de possessió d'un bé de l'herència no té per què fer-se necessàriament a títol d'hereu (art. 461-5, a CCCat); n'hi ha prou en fer-la a títol d'administrador de l'herència jacent (art. 411-9.1 CCCat). Si es realitza a títol de prelegatari, en la mesura que el prelegat és el llegat ordenat a favor de qui és també hereu [de tal manera que per raó d'aquesta coincidència es legitima la presa de possessió per si mateix (art. 427-22.4 CCCat)], en aquesta mateixa mesura, aquesta presa de possessió implica acceptació tàcita. No arriba a dir tant la RDGDEJ de 15 de març de 2011 (JUS/803/2011; DOGC núm. 5851, 04.04.2011). Al cas que s'hi resol, la designada com a hereva atorga escriptura pública d'acceptació només del llegat ordenat també a favor seu. El Registrador en suspèn la inscripció per considerar que aquella acceptació demanava prèviament haver acceptat el títol d'hereu. Caldria distingir, però, entre l'acceptació del llegat i la seva presa de possessió. La primera no exigeix la prèvia acceptació del títol universal; la segona sí (perquè, altrament, la possessió caldria demanar-la a qui acabés sent l'hereu). La DGDEJ considera que fins que no consti l'acceptació com a hereva no pot inscriure al Registre la titularitat rebuda a títol de llegat. A parer nostre, aquesta presa de possessió (i la inscripció corresponent) sí que hauria estat possible, per bé que hauria implicat acceptació tàcita de l'herència.

¹⁹ Vegeu *supra* nota 2.

²⁰ Pel contrari, qualificant la relació de supòsits de l'art. 461-5, a CCCat com a “*numerus clausus*” de conductes, FARRERO RUÀ (2011, p. 453).

efecte, en termes d'acceptació del títol successori, que l'acte fet "a títol d'hereu" (com si, per exemple, el només delat interposa una acció reivindicatòria a títol de propietari a fi de recuperar la possessió d'un bé del causant o reclama, a títol de creditor, el pagament d'un crèdit que integra l'herència). Són actuacions que no cal fer-les a títol d'hereu²¹, de manera que quedarien desplaçades de l'art. 461-5, a CCCat. I, aparentment, també de l'art. 411-9.2 CCCat perquè, estrictament, no s'han fet "a títol d'hereu", per bé que el títol al·legat (propietari, creditor...) demana ser-ho. I, ho demana, perquè és el que, en aquelles circumstàncies, justifica l'adquisició de la titularitat real o personal que sí que es fa valer; n'és el pressupòsit.

Quid si el només cridat ven i lliura un dels béns de l'herència i ho fa a "títol de propietari"? Descartat que l'art. 411-9.1 CCCat empari els actes de disposició, el supòsit es reconduirà cap l'art. 461-5, a CCCat, tal vegada que es tracta d'un acte pel que no es té legitimació tret que es sigui hereu. Aquella actuació implicarà acceptació tàcita per aquest sol motiu, de manera que hom pot prescindir, fins i tot, de la manera com s'ha actuat efectivament (així, a títol de propietari o fent ús de qualsevol altre condició o qualitat). Aquesta lectura conjunta dels art. 411-9 i 461-5, a CCCat limita, restringint-les, les regles generals en matèria de legitimació. Això es així perquè, estrictament, hom podria afirmar que la legitimació per a vendre qualsevol bé la té, de fet, tothom²²: el negoci serà eficaç, produirà obligacions...per bé que, si el venedor no n'és el titular, no hi haurà transmissió de la titularitat amb el lliurament (art. 621-1 CCCat) i el bé no serà conforme (art. 621-30 CCCat). Aquella lectura conjunta, dèiem, limita aquest àmbit general perquè la legitimació, quant als actes dispositius, es redueix a l'hereu, de manera que el negoci atorgat per qui no ho sigui (tret que es tracti d'un cridat i, aleshores, actuaria l'art. 461-5, a CCCat) serà ineficaç *ab initio* i per aquest motiu.

Des d'una altra perspectiva, és vistent que l'objectivitat de l'art. 461-5, a CCCat (que prescindeix d'intencionalitats i es fixa, només, en la dada objectiva de la legitimació) no es percep a l'art. 411-9.2 CCCat; d'aquí que es plantegi si cal entendre que accepta o ho qui actua en el marc dels actes de l'art. 411-9.1 CCCat fent valer un dret integrat a l'herència i no, estrictament, el "títol d'hereu". Seria un acte que suposa necessàriament la voluntat d'acceptar tal vegada que, sense aquest títol, no es tindrà la titularitat al·legada i, d'aquí, que es tracti d'un supòsit d'acceptació tàcita (art. 461-3 CCCat)? Acredita, en tot cas i com a mínim, la voluntat d'adquirir el dret o titularitat i, com que l'acceptació parcial no és possible (art. 461-2.1 CCCat), cal derivar-ne l'acceptació total.

3.2. La disposició del "dret a l'herència" o del "dret a succeir"

Enclou els supòsits que es descriuen a l'art. 461-5, b i c, CCCat. En tots ells, "s'entén que l'herència s'accepta tàcitament". Els actes recauen sobre el "dret a l'herència" (lletra b) (que es contraposa a "dret al·legat"[art.427-17 CCCat]) o el "dret a succeir" (lletra c). Aquesta darrera expressió, que no descarta cap títol successori, s'identifica amb la delació a l'art. 461-13.1 CCCat. Que és aquest i no pas cap altre l'objecte negocial resulta també de l'art. 461-5, b, CCCat: l'únic dret que es disposa sobre l'herència, com un tot, és un dret que s'hi projecta, indirectament o mediatament, per mitjà del títol successori; aquell dret és la delació que, exercida acceptant, provoca l'adquisició de l'herència.

²¹ L'art. 411-9.1 CCCat legitima al cridat per a dur a terme actes de defensa, de conservació i d'administració ordinària, que són categories que legitimen la interposició d'una acció reivindicatòria (vegeu *infra* nota 69) o la reclamació d'un crèdit.

²² Respectant, en qualsevol cas, els efectes que, en termes de manca de legitimació per a contractar, es puguin derivar de l'art. 621-4 CCCat.

L'antecedent més immediat de l'art. 461-5, b i c CCCat és l'art. 19 (paràgrafs 2º i 3er) CS que, com fa al seu torn l'art. 1000 CC (i feia l'art. 830 Projecte de 1851), no redreçava, almenys explícitament, els dits supòsits cap a l'acceptació tàcita. A l'art. 19 CS, per exemple, l'expressió era la de "s'entén tàcitament acceptada l'herència..." al paràgraf 1er (precedent de l'art. 461-5,a CCCat), mentre que als restants s'optava, simplement, per la d' "implica l'acceptació de l'herència", sense arribar a qualificar la dita acceptació com a tàcita. L'observació suggereix dos comentaris. El primer remet a l'antecedent de l'art 1000 CC i 830 del Projecte del 1851. És l'art. 780 *Code* que: per una banda, literalment tampoc tipifica una forma d'acceptar ("emporte de sa part acceptation de la succession"); per altra, però, ha estat interpretat com un precepte que, inspirat en l'"ancien droit", exemplifica el que representa l'acceptació tàcita (DEMOLOMBE [1870, p. 493 i 497]). Es tractaria de supòsits que, per haver plantejat algun dubte, es va decidir recollir expressament de cara a evidenciar que, en qualsevol cas, són exponents d'actes que suposen necessàriament la voluntat d'acceptar i que no es poden fer sense fer valer la condició d'hereu (art. 778 *Code*). Aquest plantejament, però, permet entendre que els actes amb els que es pensa no són els que recauen estrictament sobre el dret a acceptar o repudiar (que seria una facultat d'atribució legal), sinó sobre els "*droits successifs*" entesos com tot allò que comprèn l'herència^{23 24}.

El segon comentari el propicia la CDCC. Per bé que l'art. 492, al final, del Projecte de Compilació de 1955 contemplava la incorporació a la Compilació de l'art. 1000 CC, el text aprovat no va implementar la proposta. La conseqüència és que, vigent la CDCC, no regia aquella disposició i sí, en canvi, el previst al Dret romà (BROCA Y AMELL [1880, p. 409]). A la seva empara, ja s'ha dit, només comportaven acceptació per la via de la *pro herede gestio* els actes que només podia fer l'hereu i que suposaven necessàriament la voluntat de d'acceptar. I difícilment hom pot entendre que hi és quan el cridat pretén disposar de la delació²⁵.

²³ Els termes en què ho justifiquen els autors porten a aquesta conclusió. Vegeu FURGOLE (1785, p. 476 [*..la cession, le transport et la disposition referent deux actes distincts dont l'un est caché fictione brevis manus: car pour pouvoir disposer d'une chose (...) il faut commercer par l'accepter soi-même*]); POTHIER (1827, p. 150 [*La cession, qu'une personne fait de ses droits successifs, referme bien évidemment la volonté d'être héritier, et, par conséquent, c'est un acte d'héritier; car cet homme, qui a cédé le droit qu'il a dans la succession d'un défunt, ne peut céder ce droit que qu'il l'a effectivement, qu'autant qu'il lui est acquis*]); DEMOLOMBE (1870, p.487 [*..l'héritier qui donne ses droits successifs, se les approprie pour en disposer*])). Hi ha qui, però, identifica aquells "*droits successifs*", d'entrada, amb la facultat d'acceptar o repudiar l'herència i no pas, almenys directament, amb els drets concrets que la integren; la indisponibilitat d'aquella facultat es justificaria pel perjudici que podria comportar als creditors un cessionari insolvent que arribés a acceptar; la solució de compromís que imposa la norma seria la de permetre la transmissió de l'herència però convertit el cridat en hereu. Vegeu, en aquest sentit, M. BELOST-JOLIMONT (1839, p. 71 i 72 [*Sans doute, on a considéré qu'il ne pouvait pas être permis à l'héritier désigné par la loi de transmettre à un tiers la faculté d'accepter purement et simplement, et de se substituer ainsi, au detriment des parties intéressées (...) un héritier étranger ne présentant pas toujours les mêmes garanties de solvabilité (...) La loi a donc adopté le sage parti de lui permettre d'aliéner ses droits successifs, même avant d'avoir pris qualité, mais seulement sous sa responsabilité d'héritier pur et simple*])).

²⁴ Que sobre tot plegat hi planejava (i continua fent-ho) certa confusió, fins i tot a propòsit de l'art. 1000 CC, ho avalen, per exemple, les notes de concordança a KIPP (1976, pp. 45 i 226). Per una banda, s'identifica "el derecho" de l'art. 1000.1º CC ("*Cuando el heredero vende, dona o cede su derecho...*") amb la delació, és a dir, amb la facultat de repudiar o acceptar l'herència (p. 45); per altra, s'equipara a la quota indivisa corresponent a cada cohereu i que pressuposa la prèvia acceptació del títol (p.226). Pel demés, la disposició del CC també permet fet notar que el terme "*heredero*" (present a l'art. 1000, 1er i 2on CC) no és prou acurat si s'està pensant en una actuació feta per qui encara no ha acceptat (vegeu JORDANO FRAGA [1990, p.104]).

²⁵ Vegeu, però, quant a una determinada interpretació de la *iure cessio hereditatis* (o cessió de la delació) com a acceptació tàcita del títol i cessió de l'herència adquirida, FADDA (1949), p. 110; ALBALADEJO (1952), p. 940 i 941. Amb caràcter general, però, l'expedient es presenta només com a excepció (vigent només a l'època clàssica) a la indisponibilitat de la delació (BONFANTE [1929], pp. 574-575; KASER [1982], p. 330).

Avui per avui, l'estructura de l'art. 461-5 CCCat no permet raonablement pensar que els supòsits previstos a les lletres *b* i *c* siguin només subtipus del que avança la lletra *a*; no tindria gaire sentit entendre, per exemple, que la lletra *b* enclou supòsits de disposició de l'herència, d'una quota hereditària o de només un o alguns dels béns hereditaris i que, per tractar-se d'actes pels que no es té legitimació abans d'acceptar (art. 411-9.1, a contrari, CCCat), ja comportarien acceptació tàcita per aplicació de l'art. 461-5, *a* CCCat. L'art. 461-5 CCCat no avala aquesta lectura ni estructuralment ni tampoc materialment. Això últim: primer, perquè és clar que als dits actes els seria aleshores aplicable la lletra *a* sense que, d'entrada, es contemplin tan destacadament dubtosos com per a propiciar la introducció d'una norma *ad hoc* que, de fet, reiterés el criteri que implementa la lletra *a*; segon, perquè l'expressió "dret a l'herència" legalment es pot identificar, ja s'ha dit, amb la versió abreujada del dret a acceptar-la o repudiar-la. I es pot reproduir el mateix raonament a propòsit dels actes de renúncia de la lletra *c*: si el cridat renuncia a algun dels béns hereditaris, el dit negoci implicarà acceptació tàcita amb independència de si es tracta o no d'una renúncia a favor de persones determinades. La renúncia és un acte dispositiu (o d'administració extraordinària [art. 236-8.2, *b* i 236-27, *d* CCCat]) que, per això només, ja permet aplicar l'art. 461-5, *a* CCCat.

L'art. 461-5, *b* i *c* CCCat abasta tres negocis jurídics (venda [lletra *b*], donació [lletra *b*] i renúncia [lletra *c*]). S'hi afegeix la cessió [lletra *b*], que no tipifica cap negoci i constitueix, més aviat, l'efecte assolible per mitjà d'altres negocis, siguin típics o atípics, amb finalitat de transmissió²⁶. L'art. 461-5, *b* i *c* CCCat es fixa en el criteri objectiu de la causa comercial que, o bé és onerosa (venda, cessió onerosa i renúncia a canvi de contraprestació) o gratuïta (donació, cessió gratuïta i renúncia sense contraprestació). Subjectivament, també es té en compte a favor de qui es vol disposar, distingint entre fer-ho a favor de tercers, de tots els cohereus (en proporció o no a les quotes respectives) i a favor de només algun o alguns d'ells. La disposició, de qualsevol tipus, a favor de tercers o a favor, només, d'algun o alguns dels cohereus implicarà acceptació tàcita; també la feta a favor de la resta de cohereus si és onerosa o, essent gratuïta, si es fa en una proporció distinta a aquella en què són hereus.

Les diferències entre l'art. 461-5 CCCat i l'art. 19 CS es concentren a la lletra *b* del primer: al CS, la donació o la cessió –de qualsevol tipus– feta a favor de "tots els cohereus" –sense distingir si s'havia fet en proporció o no a les quotes respectives– també comportava acceptació. És el criteri de l'art. 1000 CC i 780 *Code*.

Ambdós criteris (objectiu i subjectiu) suggereixen algunes qüestions.

La primera, també de tipus objectiu, es plantejaria a propòsit de l'acte de destinació mortis causa que el delat pogués arribar a ordenar del seu "dret a l'herència". Com si, per exemple, l'atribueix a tots els seus hereus, a només alguns o, a títol de llegat, a favor de qui sigui. Implicaria, també, acceptació tàcita? D'entrada, sembla que l'art. 461-5, *b* i *c* CCCat contempla, només, actes entre vius. L'argument el proporcionen les causes esmentades (onerosa i gratuïta), que no enclouen la que només és lucrativa. Per la seva banda, l'art. 461-13 CCCat avala la transmissibilitat mortis causa de la delació, per bé que sense que el causant pugui escollir ni el destinatari ni el títol successori en virtut del que s'adquirirà; de fet, és un efecte legal. L'expressió "sempre als seus hereus" (art. 461-13.1 CCCat) predetermina el títol successori (universal o d'hereu) i l'àmbit dels destinataris que, al no distingir, ho són tots els hereus del delat transmetent. En aquests circumstàncies caldria determinar la transcendència de l'acte de destinació mortis causa de la delació en termes distints als que preveu l'art. 461-13.1 CCCat. I

²⁶ En referència a l'art. 461-5, *b* CCCat, parla de "cessió abstracta", BADOSA COLL (2009), p. 116.

aleshores: o bé se'n declara la ineficàcia per raó de la indisponibilitat de l'objecte, o bé s'aplica per analogia allò que resulta de l'art. 461-5, *b* CCCat i s'entén que el delat ha acceptat tàcitament²⁷. Subjectivament, l'art. 461-5, *b* i *c* CCCat també propicia certa casuística. Una primera qüestió es plantejaria a propòsit de la donació, cessió gratuïta o renúncia sense contraprestació a favor dels altres cohereus. Esdevé especialment rellevant que els beneficiaris siguin o no "tots els altres en la proporció en què són hereus". Només en el primer cas no s'entendrà acceptat tàcitament el títol. Atenent a la literalitat de l'expressió, hi haurà acceptació tàcita si amb la donació, cessió o renúncia es vol beneficiar a un cohereu designat que encara no ha exercit la seva delació o que ja ho ha fet però repudiant o que, havent-ho fet acceptant, ha estat declarat després indigne per a succeir? En especial, en aquests dos darrers supòsits, caldrà entendre que el repudiant o l'indigne són "tercers" als efectes de l'art. 461-5 CCCat i, per aquest motiu, s'entendrà que el donant, cedent o renunciant ha acceptat el títol? Sembla que el criteri legal és lligar aquest darrer efecte a tots els intents de disposar de la delació d'una manera no coincident amb el destí que tindria si el delat repudia. Aleshores passa que la seva quota acreix la de la resta de cohereus (fins i tot, la dels qui foren designats però que encara no han exercit la delació). Aquest acreixement no aprofita, lògicament, al cridat que ja hagi repudiat. Tampoc a aquell que ha estat declarat indigne. L'intent de disposició que els contempli implica, doncs, acceptació tàcita²⁸.

Ja s'ha dit que a l'art. 19 CS, com a l'art. 1000.1 CC i 778 (1er par.) *Code* la donació o cessió a favor dels cohereus implica, també, acceptació tàcita. Sembla, doncs, que el determinant per a provocar l'efecte "acceptació" és l'actuació adreçada a transmetre més que el ventall i condició dels adquirents. No se'n pot extreure, però, una regla general. En el cas de la renúncia gratuïta "a favor" de tots els cohereus aquell efecte, però, no es produeix (art. 1000.3 CC).

La donació, cessió gratuïta o renúncia sense contraprestació a favor del substitut vulgar del delat no hauria de comportar acceptació tàcita. La raó és que amb l'acte dispositiu no s'altera el destí de la delació de qui pretén disposar. De fet, disposant a favor de la resta d'hereus (que és, de fet, el supòsit que contempla la norma) sí que s'estronca aquella destinació que, si se n'ha designat algun, pertoca al substitut vulgar.

L'argument, però, pressuposa que el substitut vulgar està cridat a succeir en cas de repudiació, ja sigui per què, havent-se previst expressament per qualsevol altra causa, actua la regla expansiva de l'art. 425-1.2 CCCat, ja sigui perquè s'ha ordenat pel cas de repudiació amb exclusió de qualsevol altre ("Llevat que la voluntat del testador sigui un altra..." [art. 425-1.2 CCCat]). Altrament, si la substitució s'ha ordenat per a actuar exclusivament en cas que el cridat "no pugui" ser hereu (descartant-se aquesta actuació si la crida s'ha frustrat per la voluntat del delat ["no vulgui"]), qualsevol dels negocis dispositius esmentats a l'art. 461-5, *b* i *c* CCCat que es realitzin a favor del substitut haurien d'implicar acceptació tàcita.

3.3. L'acceptació com a efecte principal a l'art. 411-9.2 i 461-5 CCCat

L'art. 461-5 CCCat admet una lectura de mínims i una lectura de màxims. També l'art. 411-9.2 CCCat. La primera coincideix, estrictament, amb allò que estableixen les dites disposicions: en determinats

²⁷ És un cas distint, però proper, el que recull la RDGDEJ de 17 de març de 2008 (JUS/1019/2008; DOGC núm. 5104, 09.04.2008). El que l'hereu cridat atribueix mortis causa, a títol de llegat, és l'únic bé que integrava l'herència; no, estrictament, la delació. La norma aplicable seria l'art. 461-5, *a* CCCat perquè aquest tipus d'actes escapen d'allò que l'art. 411-9.1 CCCat permet realitzar al només cridat.

²⁸ El desconeixement, per part del delat que disposa, de la manca de condició d'hereu de l'afavorit per la disposició podria tenir rellevància, eventualment, de cara a la impugnació de l'acte per error.

casos, el títol successori s'entén acceptat. La literalitat i ubicació sistemàtica d'aquestes normes permet identificar aquesta acceptació com l'efecte principal que s'hi preveu²⁹. La lectura de màxims va més enllà d'aquella lletra i analitza si els actes negocials atorgats generen, a més de l'acceptació del títol, altres efectes. No hi ha dubte que, d'això, la norma en cap cas se n'ocupa.

a. *Lectura de mínims*

Permet tractar dues qüestions: la primera, i central, encara la naturalesa negocial o no de l'acceptació; la segona, que seria instrumental de l'anterior, seria la relativa a la validesa i eficàcia que cal que tinguin els actes del cridat a fi produir o generar l'efecte "acceptació".

(i) L'acceptació: efecte *ex voluntate* o *ex lege*?

L'art. 411-9.2 CCCat contempla una declaració de voluntat: l'actuació a "títol d'hereu" exterioritza indubtablement la voluntat d'acceptar el títol de successor universal. D'entrada també ho seria aquella actuació que no es pot fer si no és a títol d'hereu (art. 461-5, a CCCat) i que, efectivament, el cridat fa prenent o fent valer aquest títol. Ara bé, l'art. 461-5, a CCCat prescindeix de com s'ha actuat (sigui o no a títol d'hereu) i es fixa, només, en el criteri objectiu de la legitimació necessària per a executar l'acte. El precepte també obvia, almenys formalment, el requisit subjectiu (i, díriem, definitori) de la declaració tàcita de voluntat (així, "que la voluntat (...) s'infereixi clarament" de l'actuació [art. 426-13.2 CCCat])^{30 31}. Desvincular l'efecte "acceptació" de la voluntat del delat implica convertir els "actes" de l'art. 461-5, a CCCat en actes jurídics en sentit estricte i aquella acceptació en un dels seus efectes *ex lege*.

Però si prescindeix d'aquell element subjectiu és perquè seria sobrer demanar-lo? Hom podria entendre que, tractant-se d'un supòsit legalment tipificat com d'acceptació "tàcita", és innecessari exigir un requisit que, justament, coincideix amb el significat mateix de la paraula "tàcit". De la mateixa manera que s'ha defensat que l'art. 461-3 CCCat, al preveure l'acceptació tàcita, comprèn qualsevol declaració de la voluntat d'acceptar que s'exterioritzi per mitjà d'actes concloents, d'aquesta mateixa manera es podria derivar aquest voluntarisme del recurs a l'expressió "acceptació tàcita" a l'art. 461-5 CCCat (i, amb certa insistència, tant a l'encapçalament com a l'inici de la mateixa disposició). Els supòsits que s'hi descriuen serien només exemples. I ser-ho voldria dir que, segons la percepció del legislador, qui realitza un acte que exigeix ser hereu exterioritza necessàriament la voluntat de ser-ho. Les conseqüències de mantenir la naturalesa negocial de l'acceptació de l'art. 461-5, a CCCat passen, per exemple, per permetre la impugnació d'aquella declaració tàcita per vici del consentiment (art. 461-10.1 CCCat)³².

²⁹ Cal reconèixer, però, que a l'art. 411-9.2 CCCat, la finalitat principal del legislador no és establir que hi ha acceptació quan s'actua a títol d'hereu, sinó aclarir que no n'hi ha tot i que s'actui gestionant l'herència.

³⁰ En prescindia l'art. 19 CS (inalterat, en aquest punt, respecte d'allò que ja es proposava al també art. 19 de l'Avantprojecte de Codi de Successions per causa de mort en el Dret civil de Catalunya [BOPC, núm. 271, 3 de juny de 1991]). També ho feia, però només formalment, l'art. 492 Projecte de Compilació de 1955. La protesta o la "reserva" que podia fer el cridat al realitzar l'acte pel que només estava legitimat l'hereu, permetia raonablement entendre que el cridat que actuava sense protestar ni reservar volia acceptar (vegeu *supra* nota 17). Admetent que aquesta facultat de reserva regia pel Dret català, vegeu BORRELL Y SOLER (1923, p.505).

³¹ Ho explicita la RDGDEJ de 17 de març de 2008 (JUS/1019/2008; DOGC núm. 5107, de 09.04.2008). Vegeu, en concret, el seu FD 2°.

³² L'eventual impugnació de l'acceptació (i, de fet, qualsevol altre aspecte derivat de la seva naturalesa com a declaració de voluntat) es podria plantejar, fins i tot, si es defensa que l'art. 461-5, a CCCat opera al marge de tot

Per altra banda, la relació entre els arts. 411-9.2 i 461-5, *a* CCCat demostraria que *sempre* que s'actua a títol d'hereu, per bé que no només en aquests casos, hi ha acceptació. Quan es fa valer aquell títol o qualitat deixa de tenir rellevància, a efectes d'acceptació, la distinció entre aquells actes que també s'haurien pogut fer sense prendre el títol d'hereu (art. 411-9.2 CCCat) i aquells altres que, encara que no s'haguessin fet assumint aquesta condició, igualment haguessin comportat acceptació (art. 461-5, *a* CCCat). No hi hauria, d'entrada, cap espai orfe: o es podien fer o no.

Les afirmacions anteriors, però, suggereixen algun matís en cas de nomenament de marmessor. Hom pot pensar, per exemple, en la realització pel delat d'un acte encomanat a aquell. D'entrada, es tractaria d'un acte pel que el només cridat no tindria legitimació, de tal manera que no podria implicar acceptació per molt que, al realitzar-lo, es prengués el títol o la qualitat d'hereu (art. 411-9.2 CCCat). La raó seria que l'àmbit d'actuació de l'art. 411-9.1 CCCat només es reconeix en cas que manquin els legitimats de l'art. 411-9.3 CCCat. L'art. 461-5, *a* CCCat tampoc resultaria aplicable per no concorre el supòsit de fet ("acte que no [es] pot fer si no és a títol d'hereu"). Efectivament, encara que s'ometi la qüestió de si l'atribució d'un encàrrec al marmessor implica necessàriament privar a l'hereu de la legitimació per a dur-lo a terme o, en canvi, implementa una legitimació talment conjunta o indistinta, està clar que l'acte no només es podria fer a títol d'hereu sinó, també, com a marmessor³⁵. La conseqüència de no fer dependre l'acceptació de la simple actuació "a títol d'hereu" sinó de vincular aquell efecte a la qüestió de la legitimació per a actuar, permet concloure que, certament, és possible que l'actuació a títol d'hereu no basti. Ben mirat, però, no sembla que l'art. 461-5, *a* CCCat arribi a exigir aquesta exclusivitat. Estrictament, no demana que es tracti d'un acte que només pugui fer qui és hereu, sinó d'un acte que *el cridat*, si no és hereu, no pot fer. Això últim no exclou altres legitimats. Una segona alternativa seria identificar el supòsit (actuació a "títol d'hereu" sense legitimació per fer-la) com una acceptació tàcita (art. 461-3 CCCat).

I si el cridat i alhora legitimari interposa una acció de reducció o supressió d'atribucions inoficioses (art. 451-24.1 CCCat, que reconeix legitimació tant a l'hereu com al legitimari)? Hom pot pensar, aleshores, en dues hipòtesis d'actuació: la primera seria a títol d'hereu; la segona, certament inversemblant, seria sense anar acompanyada d'una referència al títol que justifica la legitimació per a exercir l'acció. Si qui només és cridat interposa l'acció, ja sigui a títol d'hereu, ja sigui sense revelar en quin títol ho fa, sembla que no es podrà entendre acceptada tàcitament l'herència perquè manca el requisit de l'art. 461-5, *a* CCCat, és a dir, que no es pugui fer tret que es prengui el títol d'hereu. Aquesta conseqüència (la no acceptació), en cas d'actuació efectiva a títol d'hereu, és anòmala perquè és més que conculcent la voluntat d'acceptar. Novament, es plantejaria interpretar el supòsit com un d'acceptació tàcita (en la seva versió de conducta reveladora d'una determinada voluntat) de l'art. 461-3 CCCat. Si el cridat no hagués exterioritzat el títol que fonamenta l'actuació i per impossibilitat d'aplicar l'art. 461-5, *a* CCCat s'acabés conculcent que la legitimació emprada era la pròpia del legitimari, aleshores hi hauria una altra conseqüència. L'actuació com a legitimari exclouria la possibilitat de repudiar el títol d'hereu; seria la lectura, des d'una altra perspectiva, de l'art. 451-7.1 i 451-2.2 CCCat. Si la repudiació del títol successori comporta renúncia a la llegítima, els actes que evidencien justament el contrari (per exemple, reclamar-la) hauran de tenir, com a efecte afegit, la pèrdua de la facultat de repudiar. Excedeix d'aquest plantejament la SAP Barcelona, 16.02.2017 (AC\368; MP: Montserrat Sal Sal). Els legitimaris reclamaven la llegítima a la seva germana, també legitimària i única hereva designada pel causant. La sentència recaiguda en primera instància va estimar l'al·legació de la demandada tot entenent que, com que no havia acceptat el títol d'hereva, li mancava la legitimació passiva que exigeix l'acció de reclamació de la llegítima (art. 451-15.1 CCCat). L'argument emprat per l'AP, que estima el recurs interposat per la part

element subjectiu i voluntarista. La qüestió rellevant seria que la llei tracta el supòsit *com a* declaració de voluntat per bé que, estrictament, no ho sigui. La ficció podria arribar aleshores a permetre ser tractada com a tal.

³⁵ Vegeu, vigent el CS, STSJC, Sala Civil i Penal, 29.1.1996 (R\6248; MP: Lluís Puig i Ferriol). Es nega que la formació d'inventari sigui un acte dels que només es poden realitzar a títol d'hereu atès que l'art. 317 CS permet que els marmessors universals també el puguin prendre.

actora, parteix de la presumpció d'acceptació de la llegítima de l'art. 451-2 CCCat i afegeix: “*sin negar la carga de la prueba de la actora sobre la legitimación de la demandada, no es menos cierto que sobre ésta, en base a la presunción legal establecida en el precepto referido, pesaba la carga de haber acreditado su repudiación o, cuando menos, manifestar ésta a lo largo de este proceso, lo que consideramos (...) suficiente a los efectos de aceptación tácita*” (FJ 3er, par. 6è i 7è). Es a dir, es fa servir la presumpció d'acceptació de la llegítima com un mecanisme per a entendre que també s'ha acceptat tàcitament el títol d'hereu.

La desvinculació entre l'efecte “acceptació” i la voluntat del delat al realitzar algun dels actes que es descriuen a l'art. 461-5, b i c CCCat és evident. Des de la perspectiva d'aquell efecte, que és legal i no *ex voluntate*, caldria identificar-los amb actes jurídics en sentit estricte.

(ii) La qüestió de la validesa i eficàcia pròpies de l'acte fet o que no es pot fer si no és a títol d'hereu.

Per tal que l'actuació realitzada a títol d'hereu (art. 411-9.2 CCCat) o només realitzable eficaçment prenent aquest títol (art. 461-5, a CCCat) impliqui acceptació, cal que sigui vàlida? La venda simulada (i, per tant, nul·la) d'un bé hereditari realitzada a títol d'hereu per qui només és delat, implicarà acceptació a l'empara de l'art. 461-5, a CCCat per tractar-se d'un acte (la venda i, amb el lliurament degut, la disposició del bé) que només es pot fer a títol d'hereu (art. 411-9, a contrari, CCCat)? El contracte de lloguer atorgat amb finalitat conservativa (o, en qualsevol cas, que sigui qualificable com a acte d'administració ordinària³⁴), atorgat pel delat “a títol d'hereu” comportarà també acceptació (art. 411-9.2 CCCat) si resulta que, sent anul·lable, acaba finalment declarant-se la nul·litat?

L'art. 427-37.2 CCCat contempla un supòsit afí. S'hi “entén” revocat el llegat “quan el causant aliena a títol oneros o gratuït el bé que n'és objecte, encara que l'alienació sigui ineficaç”. L'art. 427-37.2 CCCat recull una presumpció que té, com a fet base, l'alienació del bé i, com a fet presumpte, la declaració de revocació. La disposició interessa en la mesura que avala la irrellevància de l'eficàcia o ineficàcia de l'acte d'alienació de cara a que regeixi la presumpció, que ho fa sempre³⁵. Però fins a quin punt es pot generalitzar la dissociació que fa seva l'art. 427-37.2 CCCat entre l'acte (negocial) a partir del qual es presumeix una determinada declaració i la declaració mateixa? Aquesta dissociació, portada a l'àmbit dels arts. 411-9.2 i 461-5, a CCCat permetria concloure que, independentment de l'eficàcia de l'acte, cal entendre que el delat accepta. No sembla que tot plegat es pugui defensar en termes absoluts, ni tan sols a l'art. 427.37.2 CCCat. L'argument seria de caire tècnic i es fixaria, sobretot, en l'element consistent en el nexa lògic que hi ha, a tota presumpció, entre el fet base i el fet presumpte; nexa que permet entendre que, produït el primer, hi ha una probabilitat molt alta que s'hagi produït també el segon. A l'art. 427-37.2 CCCat aquesta connexió trontolla quan la ineficàcia de l'acte dispositiu obeeix a la manca de capacitat o als vicis del consentiment patits pel causant: es fa molt difícil defensar, per exemple, que tot i vendre el bé en un moment en què no sabia el que es feia o enganyat pel comprador, molt probablement volia revocar igualment el llegat. En altres circumstàncies (així, ineficàcia per raó nul·litat derivada de la manca de capacitat o vicis patits per l'adquirent, per raó de resolució per

³⁴ Si de cas, per una durada inferior a quinze anys (art. 236-8.2, b i 236-27.1, g CCCat).

³⁵ La revocació no és una declaració tàcita perquè el causant podria voler mantenir l'atribució com a llegat de cosa aliena; des d'aquesta perspectiva, la disposició del bé inicialment llegat no seria un acte indubtablement concloent de la voluntat de revocar. Ara bé, si l'art. 427-37 CCCat no admet prova en contrari de la voluntat només presumpta de revocar (vegeu, ARNAU RAVENTÓS, L.; GINEBRA MOLINS, M.E.; TARABAL BOSCH, J. (2018), p. 199), aleshores les diferències amb la declaració tàcita pràcticament es desdibuixen. De totes maneres, en la mesura que l'acte concloent o el fet presumpte sigui un acte jurídic hauria de ser possible, tant a un cas com a l'altre, atacar-lo per vicis o manca de capacitat i de cara a poder evitar l'efecte declaratiu.

incompliment o de rescissió per lesió...), aquell nexa entre, per una banda, la voluntat exterioritzada i adreçada a disposar del bé i, per l'altra, la presumpta de revocar el llegat es pot mantenir³⁶. Cap palesar, però, que l'art. 427-37.2 CCCat no distingeix en funció de la raó o causa de la ineficàcia, sense que hi hagi altres elements que permetin reduir el supòsit de fet a les disposicions vàlides però ineficaces. El raonament anterior convida, en qualsevol cas, a assajar una lectura dels arts. 411-9.2 i 461-5,*a* CCCat d'acord amb el criteri de l'art. 427-37.2 CCCat. D'aquesta manera, els actes de què parla un i altre precepte determinarien, d'entrada, l'acceptació del títol sense importar que es tractés d'actes vàlids i eficaços. Caldria aquí, però, exceptuar els actes nuls per manca de capacitat o per vicis del consentiment del delat?

Sembla que, com a mínim, en aquests casos l'efecte acceptació no s'hauria de donar. En especial, seria extremadament forçat que, en aquells supòsits en que l'efecte segueix a un acte que en cap cas és revelador de la voluntat d'acceptar (així, a l'art. 461-5,*a* CCCat si no s'ha actuat a títol d'hereu i, també, als arts. 461-5, *b* i *c* CCCat), aquell efecte s'imposés tot i la ineficàcia de l'acte realitzat per raó de les circumstàncies personals del delat.

b. Lectura de màxims

Allò immediat a analitzar ara és si l'art. 411-9.2 i 461-5 CCCat abasten alguna cosa més que l'efecte "acceptació", transcendint-la. Quant a l'art. 461-5,*b* (al final) i *c*, a contrari, CCCat, sobrevé una darrera qüestió associada als supòsits en què aquell efecte precisament no es produeix i que demana pel destí de la delació donada o cedida a la resta de cohereus en la mateixa proporció en què ho són (art. 461-5,*b* CCCat) o renunciada a favor seu d'aquesta mateixa manera.

(i) L'efecte "útil" de l'acceptació: l'eficàcia negocial dels actes de l'art. 411-9 i 461-5 CCCat

Si el delat realitza un acte que només es pot fer a títol d'hereu però que ell fa sense prendre'l, l'art. 461-5,*a* CCCat entén acceptat tàcitament el dit títol. Al marge d'aquest efecte, l'acte realitzat seria ineficaç tal vegada que qui el va realitzar no disposava de la legitimació necessària per a atorgar-lo. El que es planteja és si la relació causa-efecte que hom detecta inicialment entre l'acte realitzat i l'acceptació és reversible, és a dir: si aquesta darrera, vinculada inicialment a l'atorgament de l'acte, s'hi projecta després subsanant aquell déficit de legitimació i propiciant la seva eficàcia³⁷. Aquest efecte útil de l'acceptació (també inspirat, d'alguna manera, en el principi general de conservació del negoci) permet presentar l'acceptació del títol com a efecte immediat de l'acte de què parla l'art. 461-5,*a* CCCat i, com a efecte secundari o derivat, l'eficàcia subsanada d'aquesta mateixa actuació. L'alternativa (mantenir-la com a ineficaç) comportaria, pel ja hereu, la necessitat de reiterar el dit acte, si és que persistís en la voluntat d'assolir-ne els efectes que li són propis.

D'entrada, sembla que el plantejament anterior no es pot reproduir en el context de l'art. 411-9.2 CCCat. La raó és que, en el marc d'aquest darrer precepte, el delat ja disposa de legitimació per actuar, de manera que, d'entrada, no escau recórrer al fet d'haver emprat el títol d'hereu com una manera de subsanar un possible déficit en aquest àmbit. Ara bé, en cas de pluralitat de cridats, si allò realitzat per

³⁶ Vegeu DEL POZO CARRASCOSA, P.; VAQUER ALOY, A.; BOSCH CAPDEVILA, E. (2009), p.204 Els autors proposen una interpretació encara més restrictiva que passaria per entendre que en cas de disposició nul·la, independentment del motiu o causa de nul·litat, el llegat no s'entendria revocat.

³⁷ Veure *supra* apart. 3.1,*a*, on només anticipàvem la qüestió.

només un d'ells és un acte d'administració ordinària, que s'atorga sense disposar de l'acord previ corresponent (art. 411-9.1 i 552-7 CCCat), l'efecte acceptació podria, de retruc, subsanar també aquella manca inicial de legitimació del cridat i, en conseqüència, afavorir l'eficàcia de l'acte. Caldria raonar semblantment a com s'ha suggerit arran de l'art. 461-5, *a* CCCat: si resulta que, per l'acceptació, ara només és aquest hereu el legitimat per a realitzar actes d'administració ordinària (411-9.4 CCCat), hom podria reprojectar l'acceptació cap a l'acte, afavorint-ne l'eficàcia, en comptes de posar a l'hereu en situació de reiterar-lo. En aquest context, doncs, l'efecte útil de l'acceptació passa, en primer terme, per reconèixer que es produeix el mateix efecte de l'acceptació malgrat que l'acte sigui inicialment ineficax per manca de quorum previ; segon, per afavorir aquesta eficàcia a l'empara de l'art. 411-9.4 CCCat.

Possiblement és l'art. 461-5, *b* CCCat el que millor trasllueix la idea de la utilitat més immediata de l'acceptació. D'entrada, és clar que l'acceptació del títol vinculada a la venda, donació o cessió és del tot incompatible amb l'efecte negocial perseguit: el delat, no només no haurà venut ni donat ni cedit eficaçment el seu dret a l'herència, sinó que la llei considera que l'ha exercit acceptant. D'aquesta constatació, elemental i molt immediata, en resulta una altra: que la delació és indisponible, almenys, en aquells casos. Ara bé, probablement sobti pensar que allò que deriva de l'art. 461-5, *b* CCCat sigui només un efecte doblement oposat al volgut pel delat⁵⁸. Aquesta lectura mínima també afectaria al comprador, donatari o cessionari que, des de la seva perspectiva, també hauria participat en un negoci ineficax essent així que, molt probablement, la seva voluntat era la d'adquirir la delació per, després, exercir-la acceptant⁵⁹. Des d'aquesta mateixa perspectiva, defensar l'eficàcia del negoci atorgat, encara que sigui substituïnt-ne l'objecte (passant, així, del "dret a l'herència" a l'herència ja adquirida en virtut de l'acceptació) és, sens dubte, una lectura molt més útil als seus interessos que la de reduir a la ineficàcia negocial l'acte atorgat. I es podria arribar a dir el mateix quant al delat, per bé que amb matisos.

Hom podria pensar que imposant-se-li en qualsevol cas l'acceptació del títol, és probable que s'adigui molt més a la seva voluntat la transmissió eficaç d'un patrimoni mai volgut (encara que sigui retenint forçosament el títol, intransmissible, de successor universal), que ser hereu i, a sobre, conservar l'herència. A més, tractant-se d'un negoci oneros, l'hereu podria preservar el seu interès, en cas de venda o cessió onerosa, a rebre el preu⁴⁰. De totes maneres, el títol d'hereu excedeix del patrimoni hereditari que s'adquireix en virtut seu (art. 411-1 CCCat) i, d'aquí, que qualsevol plantejament com el que precedeix s'hagi de fer amb cautela.

L'efecte útil de l'acceptació es materialitzaria, doncs, projectant els efectes negocials de la venda, donació i la cessió sobre el patrimoni adquirit a títol d'hereu. Actuarà una mena de mutació o novació

⁵⁸ Diem "doblement" en un intent de reiterar la idea que la llei no es limita a palesar la ineficàcia de l'intent de transmetre la delació (la conseqüència més immediata de la qual seria que el delat conservaria la delació, que no hauria transmès), sinó que va més enllà i la considera exercida mitjançant l'acceptació.

⁵⁹ És fa inversemblant pensar que l'"adquirent", en especial el que adquireix a títol oneros, participi al negoci amb la voluntat de repudiar després.

⁴⁰ Si només fos viable una lectura de mínims de l'art. 461-5, *b* CCCat, seria incontestable la inexigibilitat del preu tant si es defensa que la venda és nul·la (per recaure sobre un objecte originàriament impossible –per impossibilitat jurídica de disposar-ne –) com si es considera vàlida: en aquest darrer cas, aquella inexigibilitat obehirà a la suspensió de l'obligació de pagar el preu, que el comprador pot oposar fins que no se li lliuri "el dret a l'herència" (art. 621-37.1, *b* CCCat).

objectiva (o projectada sobre l'objecte del negoci), que permetria revertir la seva ineficàcia originària⁴¹. Es fan vistents, de passada, les diferències entre l'art. 461-5,*b* i l'art. 461-5,*a* CCCat. Aquest darrer és el precepte a aplicar si el només delat pretén vendre o donar l'herència; no hi ha legitimació. A l'art. 461-5,*b* CCCat el problema és previ i afecta a l'objecte: la delació, que en cap cas es converteix en disponible. L'intent adreçat a disposar-ne converteix al delat en hereu i és aquell efecte útil afegit el que porta a parlar aleshores de disposició de l'herència, acte pel que l'hereu ja té plena legitimació. Preservar l'eficàcia negocial comporta, tant a la lletra *a* com a la *b* de l'art. 461-5 CCCat, excedir la literalitat de la norma: a la lletra *a*, corregint la manca de legitimació inicial; a la lletra *b*, modificant l'objecte negocial. En aquest darrer cas, de fet, aquesta eficàcia màxima comporta alguna cosa més. La qüestió ens situa, en concret, al cas de venda del "dret a l'herència". S'ha dit que la ineficàcia del negoci obeeix, d'entrada, a la indisponibilitat de l'objecte. Però hi ha una segona circumstància que permet fins i tot posar en dubte la qualificació mateixa del tipus negocial: hom pot parlar de "compravenda" quan l'objecte del negoci és, estrictament, una facultat de configuració jurídica (per bé que s'emprí el mot "dret" a les lletres *b* i *c* de l'art. 461-5 CCCat)? Els art. 621-1 i 621-3 CCCat identifiquen (i, per tant, limiten) aquell objecte als béns, entesos com a coses o com a drets patrimonials (art. 511-1 CCCat). Entendre que la delació en queda al marge⁴², desvetllaria que el negoci inicial seria, per raó del seu objecte: primer, atípic o, en qualsevol cas, distint a una compravenda⁴³; segon, ineficax per raó de la seva indisponibilitat. La mutació d'aquest objecte (integrat, ara, per l'herència adquirida) permetria alterar també aquella qualificació i reconduir-la cap al tipus "compravenda", que sí que pot recaure sobre una universalitat⁴⁴.

Quin seria l'efecte útil de l'acceptació a l'art. 461-5,*c* CCCat? El pas que s'hi donaria seria, d'entrada, el d'una renúncia ineficax per raó de la indisponibilitat del seu objecte que, en virtut de l'efecte "acceptació", mutaria cap a una renúncia de les titularitats adquirides. Això s'adiu amb la renúncia com a causa extintiva de drets (art. 532-4.1, 236-27.1 CCCat⁴⁵), tal vegada que, per renunciar-los, cal abans tenir-los; però aquest argument (així: "com que el delat vol renunciar cal forçar abans l'adquisició d'allò que sí que sigui renunciabile") no resulta del tot decisiu perquè, si realment ho fos, sempre que s'hagués renunciat hi hauria acceptació i, en canvi, aquest efecte només es reconeix als casos previstos a l'art. 461-5,*c* CCCat. El primer és el de renúncia "a canvi de contraprestació"; el segon, el de renúncia (s'entén, a canvi de res) amb la que no es pretén afavorir a tots els cohereus ("a favor d'algun o alguns dels cohereus"). El primer supòsit mena cap a un negoci bilateral, en virtut del qual les prestacions

⁴¹ DEL POZO CARRASCOSA, P.; VAQUER ALOY, A.; BOSCH CAPDEVILA, E (2017), p. 487.

⁴² No tant per la manca de patrimonialitat, que la té (vegeu BADOSA COLL [2009], p. 118; en contra DEL POZO CARRASCOSA, P.; VAQUER ALOY, A.; BOSCH CAPDEVILA, E. [2017], p. 441), sinó per la dificultat d'encaixar la delació en el concepte de "dret" en el sentit de l'art. 511-1 i 511-2 CCCat (vegeu, però, qualificant la delació com a "dret de formació", BADOSA COLL [2009], p. 119).

⁴³ Aquesta atipicitat no el portaria, però, al marge de la norma, sinó que podria encaixar en la també atípica "cessió" del mateix l'art. 465-1,*b* CCCat.

⁴⁴ La compravenda d'una universalitat o de tot un patrimoni no es contempla al CCCat, que només té present la que inclou més d'un bé (art. 621-43 CCCat). Certament, l'art. 465-1.2 CCCat legitima passivament, a l'acció de petició d'herència, als adquirents "de la (seva) totalitat", però no s'esmenta el negoci que va determinar l'adquisició. Per la seva banda, l'art. 531-11. 2 CCCat sí que preveu expressament la donació d'una universalitat. Pel demés, la regulació catalana en matèria de compravenda exclou l'aplicació subsidiària del dret estatal en aquesta matèria; d'aquí que s'entengui que no resultin aplicables els arts. 1531 CC i concordants.

⁴⁵ La renúncia es predicable també de la defensa que pel demandat comporta la prescripció consumada (art. 121-10.2 CCCat) o del càrrec de marmessor (art. 429-4.3 CCCat).

compromeses són, per una banda, la declaració unilateral de renúncia; per l'altra, el pagament o compliment de la contraprestació compromesa.

Cal fer notar dos aspectes. El primer seria que l'efecte útil de l'acceptació (i, per tant, del manteniment del negoci) rauria, pel delat, en poder exigir la contraprestació compromesa. El segon seria que es manté al marge de tot plegat el destí de les titularitats renunciades (que, pel cas cas de recaure sobre coses, es convertiren en *res nullius*).

Pel que fa al segon supòsit, planteja la qüestió relativa a com s'articula l' "a favor". Assenyala el destí volgut per allò que es renuncia. Essent la renúncia un negoci jurídic unilateral pel que, sense més, hom cerca privar-se d'una determinada titularitat, l'afegit "a favor" es fa estrany perquè indica una finalitat d'atribució, més pròpia dels negoci de transmissió, és a dir, dels que també cerquen aquella privació però associada a l'adquisició del dret per altri⁴⁶. I és aquesta associació o vinculació el que jurídicament no queda concretada, en el benentès que reconduir-la cap a qualsevol estructura que impliqui cessió implicarà reiterar el supòsit que ja contempla l'art. 461-5,b CCCat (que enclou la cessió gratuïta a favor d'algun o alguns dels altres cohereus)⁴⁷.

Quant a l'interès útil de l'acceptació en aquest supòsit, cal distingir entre el que representa pels cohereus afavorits i el que suposa pel delat. Pel que fa als primers, les seves expectatives caldrà reprojectar-les cap als béns adquirits i després renunciats per l'hereu. La materialització definitiva d'aquestes expectatives, però, depèn de com s'entengui articulat aquell "a favor" (així: la renúncia genera a favor dels afavorits, talment es tractés d'una donació, una delació que, si és acceptada, determina la transmissió dels béns? O fa néixer només una pretensió adreçada al lliurament, exigible al renunciant, sense el qual no hi ha adquisició?...). Pel renunciant, esdevingut hereu, aquell efecte útil és molt més relatiu: hauria pogut repudiar, deslliurant-se del títol d'hereu i "afavorint" d'aquesta manera a tota la resta, que veurien eixamplades les seves quotes per raó d'acreciment; renunciant només a favor d'alguns, es genera només a favor d'aquests una situació de preferència quant al patrimoni hereditari adquirit (depenent, insistim, de com s'hagi articulat jurídicament aquell "a favor") però amb el cost de l'acceptació prèvia del títol per part del renunciant.

I la renúncia a favor d'un tercer: implicarà també acceptació tal i com passa quan se li dona o cedeix gratuïtament el "dret a l'herència" (art. 461-5,b CCCat)? L'art. 461-5,c CCCat no recull expressament el supòsit. Aleshores, plantejades dues opcions possibles (o bé entendre que, talment es tracta d'un supòsit no previst a l'art. 461-5 CCCat, no hi haurà acceptació tàcita en aquests casos; o bé considerar que l'art. 461-5,c contempla implícitament tota renúncia que no sigui a favor de tots els cohereus), hi hauria prou arguments per decantar-se per la darrera: el més immediat seria que no s'acabaria de veure la diferència entre aquest supòsit i els de donació o cessió gratuïta a tercer, en els que sí que s'entén acceptat el títol (art. 465-1,b CCCat).

(ii) *Quid* quan l'efecte "acceptació" no es produeix: la pèrdua de la delació

La indisponibilitat de la delació demana valorar què succeeix en aquells supòsits en què, ja sigui expressament (art.461-5,b [al final]CCCat), ja sigui a l'empara d'una interpretació a contrari (art. 461-5,c CCCat), l'efecte acceptació no es produeix. Si el delat dona, cedeix gratuïtament o renuncia a favor dels altres cohereus en la proporció en què ho són, què succeeix? Una lectura de mínims permetria

⁴⁶ L'expressió indica, en les transmissions entre vius, la vinculació entre la privació del dret per part de qui transmet i l'adquisició de l'atributari (BADOSA COLL [2009], p. 109).

⁴⁷ BOSCH CAPDEVILA (2002), p. 227.

només concloure que, en aquests casos, (que, formalment, l'art. 461-5 CCCat presenta com a excepcions), hom no pot entendre que l'herència s'ha acceptat tàcitament; altrament dit: la delació es manté inexercitada. Literalment, la norma no permet avançar res més. La qüestió soterrada és, però, si la conserva encara el delat que ha pretès donar-la, cedir-la o renunciar-la o si, pel contrari, aquella delació és ara del donatari, del cessionari o dels cohereus a favor dels quals es va renunciar. La primera opció implica negar tota eficàcia a l'acte (no n'hauria tingut ni de negocial –la dita transmissió–, ni de legal –l'acceptació del títol–); la segona comporta admetre l'efecte negocial adreçat, d'entrada, a transmetre la delació.

L'art. 461-6.2 CCCat interfereix en l'anàlisi. Pressuposa la distinció entre renúncia i repudiació per, en determinades circumstàncies, equiparant-les. La renúncia s'adreça a desprendre's, entre altres, d'una determinada titularitat, sia d'un dret o d'una facultat que, a l'art. 461-5,c i 461-6.2 CCCat, s'identifica amb la del dret a succeir o delació; la repudiació és una manera d'exercitar-la (art. 461-1.1 CCCat) i, per raó d'aquest mateix exercici, d'extingir-la. Teòricament, després de la renúncia resta la facultat, inexercitada, sense titular i és plantejable, teòricament, a on o a qui va a parar⁴⁸. La delació, en canvi, no pot sobreviure a la repudiació, que l'esgota; d'aquí que, en aquest marc teòric, *aquesta* delació ja no sigui transmissible ni adquirible per ningú altre. I, això últim, sens perjudici que arran d'aquesta repudiació acreixi la quota deferida a un cohereu, es defereixi al substitut vulgar.... És en aquest context que l'art. 461-6 CCCat equipara la renúncia feta en determinades circumstàncies a la repudiació: el delat, tot i voler desprendre's de la delació, s'entén que l'ha exercitada repudiant; sigui com sigui, no serà hereu. Des d'una perspectiva general, el supòsit esdevindria un nou exponent de la indisponibilitat de la delació que, per això mateix, no seria renunciabile; d'aquí que la renúncia no produiria en cap cas l'efecte que li és propi i només excepcionalment pot arribar a equiparar-se a una repudiació. La raó que explicaria aquesta irrenunciabilitat connectaria amb la idea de legitimació inherent a la noció mateixa de delació; no obliga al delat a res i només permet exercitar-la, acceptant o repudiant, però no disposant-ne de cap altra manera⁴⁹.

L'equiparació de l'art. 461-6.2 CCCat⁵⁰ exigeix que concorrin determinades circumstàncies: en primer terme, que l'acte realitzat sigui una renúncia; en segon terme, que s'hagi realitzat “a favor de les persones a les quals s'hauria de deferir la quota del renunciament”; en tercer lloc, que es tracti d'una renúncia gratuïta i, en darrer terme, que la dita renúncia compleixi amb els requisits de forma que preveu l'art. 461-6.1 CCCat. El primer aspecte enclou un exercici de qualificació jurídica d'allò que expressa voler el delat. Per la seva banda, quant a la indicació dels afavorits, no s'acaba d'apreciar la diferència real entre la renúncia “a favor de les persones a les que s'hauria de deferir la quota” del renunciament i la renúncia *tout court*. La indicació de les persones a les que es vol afavorir és realment sobrerera: primer, perquè si el supòsit s'equipara a una repudiació, igualment seran aquelles les destinatàries de la quota; segon, perquè la finalitat transmissora que s'expressa amb l' “a favor de...” esdevé irrellevant tant bon punt es requalifica el supòsit com a “repudiació”, que implica exercici extintiu de la delació. És des d'aquesta perspectiva que la renúncia simple (i, s'entén, formalment conforme a l'art. 461-6.1 CCCat) hauria de valer com a “repudiació”⁵¹. Altrament, es tractarà d'una renúncia ineficaç: no equival a acceptació tàcita (art. 461-5,c

⁴⁸ La renúncia es podria configurar també com a causa d'extinció de la mateixa facultat, que desapareixeria per aquesta causa però en cap cas per exercici.

⁴⁹ Vegeu, però, qualificant la repudiació com a acte de disposició extraordinari, BADOSA COLL (2009), p. 120.

⁵⁰ Vegeu, qualificant el supòsit com a repudiació tàcita, FRANCINO BATLLE (2010), p. 430.

⁵¹ BOSCH CAPDEVILA (2002), p. 228.

CCCat) ni és equiparable a la repudiació (art. 461-6.2 CCCat) i tampoc genera els efectes negocials que li són propis, atesa la indisponibilitat de la delació.

Pel que fa al caràcter exprés de la declaració de voluntat i a la seva formalització en document públic també convé fer algun matís⁵². El suggereix l'art. 461-12.4 CCCat, en virtut del qual s'entén que l'interpel·lat repudia si en el termini fixat notarialment no accepta en escriptura pública. Si per a repudiar no cal la forma de l'art. 461-6 CCCat, sembla que tampoc calgui exigir-la als efectes d'equiparar una renúncia a la repudiació; d'aquesta manera, hom pot entendre que la renúncia de qui ha estat interpel·lat equival, amb independència de la forma, a una repudiació. De fet, el rellevant és que no accepta en escriptura pública. Exceptuat aquest supòsit, la renúncia gratuïta i amb indicació d'afavorits en els termes de l'art. 461-5,c CCCat però no documentada en escriptura pública, no generaria efectes.

La renúncia ha de ser gratuïta; prescindint de l'expressió d'aquells a qui es vol beneficiar i de la formalització de la declaració, la renúncia "a canvi d'una contraprestació" mena cap a l'art. 461-5,c CCCat, en virtut del qual s'entendrà acceptat el títol. El supòsit permet dos comentaris. El primer relatiu a l'origen remot de la norma, que cal situar a l'art. 780 *Code*. El precepte altera la regla que imposava el Dret romà, que establia just el contrari; així: que en cas de renúncia onerosa a favor de la resta de cohereus no hi havia acceptació (vegeu, POTHIER [1827], p. 151; DEMOLOMBE [1870], p. 490; vegeu, també, art. 830 Projecte GARCIA GOYENA que, probablement inspirat en els arts. 780 i 784 *Code*, parla de qui "*repudia mediante algun precio*", fent notar el comentarista que la norma es refereix, indistintament, a la "*repudiación o renuncia simple*"). Aquest apunt històric permet un afegit. S'ha dit que, a Catalunya, vigent la CDCC, regia el Dret romà en aquest particular i no pas l'art. 1000 CC (tal i com havia propugnat el Projecte de 1955). D'aquesta manera, en la mesura en què no es tractava d'actes que suposaven clarament la voluntat d'acceptar, s'hauria entès que ni la venda, ni la cessió, ni la donació, ni la renúncia...comportaven l'acceptació del títol. Ara bé, en cas de renúncia onerosa, a aquesta mateixa conclusió s'hi hauria pogut arribar sense necessitat de superar aquell filtre interpretatiu (és a dir, sense valorar si era o no un acte revelador d'una voluntat) i només aplicant el que de forma expressa establia el Dret romà (així, a Llei 24, Títol 2, llibre 29 Digest [*Fuit quaestionis, an pro herede gerere videatur, qui pretium hereditatis omittendae causa cappit; et obtinuit, hunc pro herede quidem non gerere, qui ideo accepit, ne heres sit, in Edictum tamen Praetoris incidere (...)*]). El segon comentari parteix d'aquella equiparació entre renúncia gratuïta i repudiació, i convida a plantejar-se quins serien els efectes d'una repudiació a canvi de contraprestació. Si l'onerositat exclou l'equivalència d'efectes, aleshores és perquè la repudiació es configura essencialment com a gratuïta. Certament, es tracta d'una característica no contemplada a l'art. 461-2 CCCat, però que hom pot deduir de l'art. 461-6.2 CCCat. La raó del silenci de l'art. 461-2 CCCat pot raure en què, essent aquella gratuïtat definitiva de la repudiació, no ho és en canvi de l'acceptació; per tant, no n'és un tret comú. L'acceptació a canvi de preu serà eficaç a efectes adquisitius del títol successori: en primer terme, perquè enlloc s'exclou el supòsit (ni, ja s'ha dit, s'imposa enlloc la gratuïtat); en segon terme, perquè l'art. 461-5 CCCat contempla, precisament, supòsits en què l'acceptació obeeix o s'imposa pel fet d'haver rebut una contraprestació (en especial, art. 461-5,c, al principi, CCCat)⁵³. I el que resta per determinar: quins efectes

⁵² L'exigència de forma es reconduïx, només, cap a la formalització de la renúncia en escriptura pública, a FRANCINO BATLLE (2010), p. 430. La literalitat de la norma, que parla de "requisits", permet entendre que també n'és un el del caràcter "exprés" de la declaració, sense que, a més, es pugui entendre que ho serà necessàriament pel fet de constar ja en escriptura pública; una interpretació semblant portaria a concloure que l'art. 461-6.1 CCCat és redundat, tal vegada que contempla explícitament ambdós requisits.

⁵³ Admetre l'acceptació a canvi de preu implica permetre que la dita declaració s'insereixi en un negoci bilateral (fins i tot en un contracte), esdevenint una de les prestacions compromeses que, com a tal, sempre serà d'exercici unilateral. Aquesta articulació pot plantejar problemes en cas de resolució del negoci per l'acceptant per raó de la manca de compliment de la contraprestació o, fins i tot, en cas d'anul·lació per vicis o defectes de capacitat de la contrapart. Si de cas, el criteri defensat (vegeu *supra*, apartat 3.3.a (ii)) hauria de mantenir inalterada l'acceptació, prescindint de la validesa i eficàcia del negoci del que deriva.

cal associar aleshores a una repudiació a canvi de preu? Una interpretació a l'empara de l'art. 461-5,c i 461-6.2 CCCat permet concloure que, en aquests casos, cal entendre que el repudiant ha acceptat el títol, talment ho fa el delat que renuncia a canvi de preu. Una solució alternativa del supòsit menaria cap a l'aplicació, per analogia, d'allò previst a l'art. 461-2.1 CCCat quant a les condicions i restriccions que eventualment acompanyin l'exercici de la delació. La norma avalaria prescindir de la contraprestació ("es tenen per no formulades"), fent-la inexigible o, si escau, repetible; en tot cas, la repudiació valdria com a tal. Una darrera opció passaria per entendre que es tracta d'un exercici inidoni de la delació i, per tant, ineficaç: la delació continuaria inexercida.

En cas de donació o cessió gratuïta a favor de la resta de cohereus (art. 461-5,b, al final, CCCat), el títol no s'entén ni acceptat ni repudiat. Això últim es reserva només a la renúncia gratuïta de l'art. 461-6.2 CCCat. En aquest darrer cas, l'efecte immediat que deriva d'aquesta equiparació és, si el supòsit es planteja en el context simple d'una crida simultània a més d'un hereu, l'acreixement de les quotes dels cohereus (art. 462-1.1 CCCat). Deixant de banda aquest supòsit, els de l'art. 461-5,b CCCat plantegen cruament la qüestió relativa a com descriure la posició jurídica del donant o cedent: és o no encara delat? La idea d'efecte útil que s'ha utilitzat a l'hora d'integrar l'eficàcia dels actes que comporten acceptació, permet assajar també una interpretació pels que no ho fan. Aquesta perspectiva afavoriria la tesi de la pèrdua de la delació. Per una banda, és evident que hi ha l'opció de deixar de ser delat a favor de la resta de cohereus i, a més, de fer-ho sense exercici estricte de la delació (encara que sigui per la via d'una renúncia a favor seu, per bé que, legalment, restaria equiparada a la repudiació [art. 461-6.2 CCCat]); aleshores, per què no permetre directament un efecte que el delat igualment podrà assolir? Per altra banda, admetre sense més, en cas de donació o cessió (art. 461-5,b CCCat), la pèrdua de la delació estalvia al delat (i per això li és útil aquesta opció) la necessitat de persistir en la seva intenció i atorgar un segon negoci, aquest cop de renúncia a favor dels cohereus. Ara bé, la interpretació contrària (és a dir, entendre que el donant o cedent no ha donat ni cedit res) tampoc és descartable. Aboca al delat a atorgar aquell segon negoci (art. 465-6.2 CCCat). L'interès legal a reconduir aquests supòsits fins l'art. 461-6.2 CCCat no s'explicaria per raó d'una especial predilecció pel negoci de renúncia i en detriment dels de donació o cessió, sino per l'exigència de forma; certament, d'admetre's la tesi de la pèrdua de la delació, resultaria que mentre al renunciant se li exigeix necessàriament atorgament d'escriptura pública, al donant o cedent no (tret que la forma vingués exigida per les regles pròpies del negoci de donació o cessió)⁵⁴. Si aquest fos el motiu, aleshores la conseqüència ulterior hauria de ser la pèrdua de la delació en cas de donació o cessió formalitzada en escriptura pública. Succeeix, però, que el CCCat és clar: mentre que l'art. 461-5,b CCCat res diu quant a la necessitat d'una forma determinada, l'art. 461-6.2 CCCat sí que la demana, i expressament, només pel cas de renúncia a favor de la resta dels cohereus.

Hi ha dos criteris que, combinats, acabarien finalment decantant-se, matisadament, per la tesi de la pèrdua de la delació. El primer seria aquell efecte útil dels actes atorgats, que permetria transcendir del que literalment estableix la norma (que no hi ha acceptació del títol), per tal de provocar, a més, l'efecte negocial més immediat (aquella pèrdua). El segon seria el principi que deriva del mateix art. 461-5 i 461-6 CCCat, en virtut del qual el marge de maniobra permès al delat resta pràcticament reduït a l'exercici de la delació; des d'aquesta perspectiva, qualsevol temptativa de disposar-ne s'hauria d'interpretar restrictivament. L'aplicació d'ambdues idees permetria associar als actes de donació o

⁵⁴ Vegeu FRANCINO BATLLE (2010), p. 430, que justifica la necessitat de forma en el cas de la renúncia per raó del seu caràcter unilateral.

cessió la pèrdua de la delació per bé que no hi hauria efecte transmissor ni adquisitiu a títol de donació o de cessió a favor dels formalment donataris o cessionaris. Altrament, el que provocaria aquella pèrdua seria l'aplicació de l'art. 462-1.1 CCCat per raó de vacant personal. Els cohereus afavorits veurien eixamplada o acrescudada la quota respectiva no per raó de donació o cessió sinó per causa d'acreixement, amb la retroactivitat que li és pròpia (art. 462-2.3 CCCat)⁵⁵.

El plantejament anterior esquinça els efectes del negoci de donació per fixar-se més (o, millor, *només*) en la voluntat del donant de privar-se d'una titularitat que en la de transmetre-la tant bon punt el donatari accepti (art. 531-7 CCCat)⁵⁶. Segons el plantejament que s'ha fet, però, aquesta acceptació esdevindria irrellevant a efectes adquisitius, tal vegada que hi actuaria l'acreixement i el seu automatisme (art. 464-2.1 CCCat). Ara bé, sota risc de reduir pràcticament la donació a una renúncia, cal reservar alguna funció a aquella acceptació, que caldria igualment exigir als efectes d'aplicar l'art. 461-5, *b* CCCat. Aquell paper podria continuar sent, per bé que de forma exclussiva, el d'esdevenir un topall a la lliure revocabilitat de la declaració de donació (art. 531-8 CCCat). Aquell mateix esquinçament explicaria que no regissin, per exemple, les normes relatives a la revocació de donacions; normes que pressuposen i encarrilen la voluntat del donant adreçada a desfer un efecte adquisitiu que, al cas que ens ocupa, seria un efecte legal i no voluntari.

El plantejament anterior, a més, implica excepcionar, però només molt mesuradament, el principi general relatiu a la indisponibilitat de la delació. Admetre que l'art. 461-5, *b* CCCat permet, sense més, donar o cedir la delació, implica configurar-la com a plenament disponible en els dits casos⁵⁷, en el sentit que el delat pot transmetre eficaçment la seva legitimació a un altre⁵⁸. Comporta també, certament, reconèixer que els cohereus donataris hauran adquirit per raó de donació i que el negoci (i la seva eficàcia) es regirà íntegrament per les normes que la contempnen⁵⁹. Pel contrari, entendre que l'acte de donació només provoca la pèrdua de la delació pel donant (i, d'aquí, que sigui aplicable l'art. 462-1 CCCat) enclou també una esclatxa al dit principi d'indisponibilitat. Aquesta esclatxa, però, no és tan intensa: no arriba a avalar la transmissió de la delació, sinó, només, la seva pèrdua voluntària i prèvia a tot exercici. Això últim seria la dada distintiva respecte del supòsit (que també ho és de pèrdua per voluntat del delat) que contempla l'art. 461-6.2 CCCat, que només atribueix rellevància a la renúncia en la mesura en que, degudament formalitzada, s'equipara legalment a una repudiació. Aquest aspecte suggereix dos darrers comentaris: el primer seria que, certament, en el context de l'art. 462-1 CCCat esdevé irrellevant la causa per la que el delat no arribi a ser hereu (tant hi fa que sigui per causa voluntària o no; havent o no exercitat la delació...); el segon té com a excusa l'art. 461-7 CCCat. En una lectura precipitada hom podria entendre que, als casos de l'art. 461-5, *b* CCCat, aquella norma no regeix precisament perquè no s'ha produït cap repudiació. Ara bé, l'interès a protegir els creditors és el mateix tant si el delat ha deixat de ser-ho perquè ha repudiat com si ha deixat de ser-ho tot i mantenir inexercitada la delació; allò rellevant seria que,

⁵⁵ Retroactivitat que, en canvi, no tindria fonament si hom apliqué les normes de la donació.

⁵⁶ El dit plantejament defuig dels problemes de tipicitat que també es poden plantejar en seu de donació a l'hora de pretendre que l'objecte del negoci sigui una facultat (art. 531-11 CCCat).

⁵⁷ BADOSA COLL (2009), p. 119; DEL POZO CARRASCOSA; VAQUER ALOY; BOSCH CAPDEVILA (2009), p. 468.

⁵⁸ L'art. 531-10 CCCat demana (cal entendre, per donar eficaçment) que el donant tingui poder de disposició sobre el bé objecte de la donació.

⁵⁹ Vegeu, justificant l'admissió legal de la donació o cessió de la delació a l'art. 461-5, *b* CCCat en el fet que els efectes econòmics que generen són els mateixos que els que provoca la repudiació (o la renúncia de l'art. 461-6.2 CCCat), FRANCINO BATLLE (2010), p. 430; DEL POZO CARRASCOSA; VAQUER ALOY; BOSCH CAPDEVILA, (2017) p. 484. La qüestió a afegir és que, abans de l'efecte econòmic, hi ha l'instrument jurídic que s'empra a fi d'assolir-lo i si el que es defensa és que és una donació, aleshores caldria valorar com pot arribar a incidir en el decurs del supòsit el tipus de negoci emprat.

voluntàriament, no s'ha arribat a acceptar el títol successori. La conseqüència immediata és que els creditors del donant o cedent de l'art. 461-5,b, al final, CCCat, també poden recórrer a l'art. 461-7 CCCat.

4. Les formes de l'acceptació en supòsits particulars: adquisició per la delació i atribucions en virtut de pacte successori

L'aplicació, en altres contextos, d'allò previst amb caràcter general a propòsit de l'acceptació del títol d'hereu avala, entre altres aspectes, que la forma tàcita d'acceptar abasta supòsits no descrits a l'art. 461-5 CCCat.

4.1 Adquisició per la delació i la forma de l'acceptació

L'art. 427-16 CCCat, relatiu a l'acceptació i repudiació del títol de legatari, contempla la possibilitat d'una acceptació expressa o tàcita (“..que accepta expressament o tàcitament...”[art. 427-16.1 CCCat]) i remet, quant a les qüestions no regulades al Cap.VII del Títol II del Llibre IV, “a les disposicions sobre acceptació i repudiació de l'herència, si ho permet la naturalesa del llegat” (art. 427-16.8 CCCat). Els efectes de l'exercici de la delació es veuen, en aquest cas i també en el de substitució fideicomissària (ja es tracti d'una crida successiva d'hereu o de legatari [426-3 CCCat]), forçosament matisats pel sistema d'adquisició del títol successori, que és el d'adquisició per la delació (art. 427-15 CCCat; art. 426-44.1 CCCat). D'acord amb aquest sistema, no cal acceptar per adquirir el títol; l'acceptació “consolida” l'adquisició ja produïda (art. 427-16.1 CCCat). Es tracta d'una expressió no tècnica, que cal reinterpretar en el sentit de vincular a l'acte la pèrdua de la facultat de repudiar o de borrar (retroactivament [427-16.1 CCCat]) aquella adquisició^{60 61}. El mecanisme, que implementa una adquisició eventualment claudicant per temps indefinit⁶², repercuteix en l'aplicació de l'art. 461-5 CCCat als llegats. L'art. 461-3 i 461-4 CCCat, en canvi, resultarien aplicables sense més (art. 427-16.8 CCCat). Convenen, però, alguns matisos.

El legatari perdrà la facultat de repudiar si realitza qualsevol acte que no es pot realitzar eficaçment tret que prenent o disposant del títol de legatari (art. 461-5,a CCCat).

En seria un exemple l'exercici de la pretensió adreçada a exigir el lliurament (o, si hi estigués autoritzat, la presa de possessió per si mateix) o compliment del llegat (art. 427-22 CCCat). També, la sol·licitud d'inscripció del seu dret en el Registre de la Propietat. L'art. 14 LH i 81 Reglament LH perfilen aquest darrer supòsit. L'article 81 demana, a fi d'inscriure l'adquisició i com a regla general, escriptura de lliurament de l'immoble, atorgada per l'hereu o per qualsevol altra persona legitimada a aquests efectes. Aquesta exigència planteja dues qüestions. La primera seria la relativa al fonament o raó de ser de la disposició que, aplicada al Dret català, posa en dubte l'eficiència del sistema d'adquisició per la delació; si s'adquireix només amb la delació, per què no es pot sol·licitar la inscripció amb això sol (i, per tant,

⁶⁰ D'acord amb el que s'indica al text, seria només aquesta facultat d'extingir retroactivament els efectes de l'acceptació el que es transmetria a l'art. 427-17 CCCat.

⁶¹ Vegeu, quant als llegats, BADOSA COLL (2009), p. 177. L'autor parla d' “acceptació pressumpta”. Ho feia d' “adquisició provisional”, ROCA SASTRE (1981), pp. 163-164 (nota 67).

⁶² Quant al requeriment notarial de l'art. 461-12 CCCat (del que parla l'art. 427-16.7 CCCat, instant als interessats en la repudiació a demanar-lo), vegeu ESPIAU ESPIAU (2018), p.343. L'autor considera que el silenci del legatari no s'ha d'interpretar com una repudiació, que és el que succeeix si l'interpel·lat és cridat a títol d'hereu.

d'ençà *només* la mort del causant [art. 427-14.1 CCCat])?⁶³ La segona qüestió n'abastaria les conseqüències. La més immediata és que, en aquests casos, l'acceptació del legatari obeirà a l'exigència de lliurament (art. 461-5,a CCCat), sense necessitat d'emparar-se ja en la posterior sol·licitud d'inscripció⁶⁴.

El rerefons de l'art. 465-1,a CCCat és, quan el dit precepte s'aplica al títol de legatari, sensiblement diferent al que acompanya al títol d'hereu. En aquest cas, abans de l'acceptació, el cridat està legitimat per a realitzar un seguit d'actes que no comporten acceptació tret que es facin a títol d'hereu (art. 411-9.2 CCCat). En el cas del legatari, la qüestió que es planteja és si també té reconegut algun àmbit de legitimació que no impliqui necessàriament acceptació⁶⁵ o si, pel contrari, per poc que faci, sigui el que sigui, serà aplicable l'art. 465-1,a CCCat. L'art. 411-9 CCCat afavoreix aquesta segona opció. La raó és que la norma reserva només al cridat a títol d'hereu (o, en el seu cas, a l'administrador) la gestió de tota l'herència (inclosos els béns llegats), de tal manera que és fa difícil imaginar supòsits en els que el legatari pugui legítimament actuar sobre l'objecte de l'atribució sense que l'acte provoqui la pèrdua de la facultat de repudiar^{66 67}.

Hi haurà també acceptació si el legatari, en determinades circumstàncies, disposa del seu "dret [al llegat]" (art. 461-5,b CCCat) o del seu "dret a succeir" (art. 461-5,c CCCat); així, si la disposició és onerosa o si no es fa a favor de totes les persones que es veurien afavorides per l'atribució en cas que el

⁶³ Vegeu, posant seriosament en dubte la coherència de l'art. 81 Reglament LH amb el sistema d'adquisició del llegat al Dret català, la RDGDEJ, de 18 d'abril de 2006 (JUS/1920/2006; DOGC núm. 4655, 15.06.2006). La RDGDEJ replica els arguments amb els que acostuma a justificar-se aquella exigència ("...Habitualment s'ha volgut explicar com a garantia de l'hereu que té la possibilitat de demanar la reducció de llegats per raó de la quarta falcídia o dels legitimaris, que poden demanar-la per inoficiositat...[FD 3er, par. 3er]), fent valer la naturalesa de la quarta falcídia i de la llegítima com a drets de crèdit desprovistos de tota garantia real. Que es tracta de drets de crèdit, la DGDEJ ho justifica a l'empara de l'art. 280.2 i 373.4 CS (avui, art. 427-45.2 i 451-22.4 CCCat). Quant a l'acció d'inoficiositat, però, convindria apuntar: primer, que la fisonomia real de l'acció sembla avalar-la l'art. 451-22.4 CCCat ("...poden evitar la pèrdua de la totalitat o una part del bé llegat..." (la cursiva és nostra); segon, que la jurisprudència no és clara quant a la naturalesa real o personal de l'acció (vegeu ARNAU RAVENTÓS, L. [2016], p. 255-261); tercer, que la facultat d'evitar la pèrdua pagant a l'hereu o legitimari en diners no té per què determinar la naturalesa, real o personal, de l'acció interposada; quart, que si s'arribés a permetre la inscripció del llegat, abans fins i tot del lliurament de l'immoble, tampoc quedaria afectada l'eficàcia real de l'acció (si és que aquesta és la seva naturalesa).

⁶⁴ Aquest règim desmitifica la diferència que, de cara als creditors respectius de l'hereu i del legatari, hom podria derivar cautelarment del sistema d'adquisició del títol successori que regeix per un i altre. Si l'hereu adquireix amb l'acceptació, aleshores resultarà que els seus creditors només podran agredir els béns hereditaris d'ençà aquest moment. Els del legatari haurien de poder-ho fer a partir del moment de la mort, que és quan s'adquireix el títol per la sola delació. Tractant-se d'un llegat sobre un bé immoble, però, és comú que l'adquisició no es conegui pels creditors abans de la inscripció. Si resulta: que aquesta inscripció exigeix el previ lliurament de l'immoble; que exigir el lliurament implica acceptació del llegat i que el legitimat passiu d'aquesta reclamació és només qui ja ha acceptat com a hereu (art. 411-9.4 CCCat), aleshores resulta que les posicions d'uns i altres creditors no es troben tan allunyades (vegeu ARNAU RAVENTÓS, L. [2019], p. 219).

⁶⁵ Per exemple: semblantment a allò que pot fer el només cridat a títol d'hereu, pot el legatari dur a terme actes de defensa, de conservació... (art. 411-9.1 CCCat) del bé objecte del llegat?

⁶⁶ Fins el punt, es diria, que si reclama la possessió del llegat al cridat que encara no ha acceptat el títol d'hereu, l'exercici de la pretensió implicarà acceptació tàcita (art. 465-1,a CCCat), encara que s'acabi desestimant la pretensió per manca de legitimació passiva del reclamat (art. 411-9.4 CCCat).

⁶⁷ Per descomptat que en restaria al marge l'actuació del legatari com a gestor de negocis aliens sense mandat, per a la que està legitimada tota persona que tingui un interès raonable i les circumstàncies justifiquin la intromissió en afers que no són propis (vegeu, per bé que ometent aquest darrer requisit, art. 622-40 CCCat).

legatari no arribés a succeir o si, tot i fer-se a favor de totes elles, no se'n disposa en proporció a les quotes respectives.

La incertesa que genera el sistema d'adquisició per la delació avala, finalment, reservar a l'art. 461-3 CCCat i, en concret, pel que fa a l'acceptació tàcita, un àmbit normatiu propi, i més enllà de l'art. 461-5 CCCat, que permeti entendre que s'ha acceptat el llegat en tots aquells casos en els que la voluntat del legatari és indubtable en aquest sentit.

Hom pot reprendre aquí el cas de l'acceptació expressa no formal (o no documentada). Hi encaixaria la participació del legatari en un acte que no demani actuar a títol de legatari, però en el que (per la raó que sigui) hi actua explicitant aquest títol. Estrictament, no hi haurà acceptació expressa, tret que es documenti; tampoc tàcita si la modalitat queda limitada als casos de l'art. 461-5 CCCat. En tot cas, és clara de voluntat d'adquirir el llegat. Passa una cosa semblant amb la interposició d'una acció reivindicatòria davant d'un tercer. La qüestió es planteja arran d'allò que preveuen l'art. 411-9.1 i 427-22.2 CCCat. En situació d'herència jacent, el cridat a títol d'hereu pot realitzar actes de defensa, entre ells, la interposició d'una acció reivindicatòria⁶⁸. Aquesta legitimació es projecta sobre qualsevol bé hereditari, àdhuc el que constitueix l'objecte d'un llegat. L'art. 427-22.2 CCCat, però, legitima també al legatari per a reivindicar, essent així que, per aquesta via, se li estaria permetent accedir directament a la possessió del bé, que no passaria abans per les mans de l'hereu (que és el que la llei vol quan n'imposa la reclamació [art. 427-22.1 CCCat]). Sigui com sigui, fins i tot pel cas d'entendre's que el legatari no està legitimat per a reivindicar, el sol intent de fer-ho hauria d'implicar acceptació, perquè sens dubte revela la voluntat d'acceptar⁶⁹.

El sistema general d'adquisició del títol de legatari per la delació admet una excepció. El causant pot condicionar l'adquisició del llegat a l'acceptació del legatari. L'art. 427-12.1, al final, CCCat, contempla el cas de mort del legatari abans de l'acceptació. El supòsit de fet del que es parteix és el d'un llegat l'eficàcia adquisitiva del qual s'ha condicionat, pel causant, a que el legatari "el vulgui o l'accepti". La distinta rellevància que assoleix l'acceptació del legatari segons regeixi el sistema general d'adquisició per la delació o l'excepcional de l'art. 427-12.1 CCCat no sembla que tingui incidència en la qüestió de les seves formes: hi haurà acceptació, sigui quina sigui la seva eficàcia (així, pèrdua de la facultat de repudiar [art. 427-16.1 CCCat] o adquisició del llegat [art. 427-12.1 CCCat]), tant si el legatari accepta expressament i formalment (art. 461-4 CCCat), com si realitza algun dels actes de l'art. 461-5 CCCat o actua revelant clarament la seva voluntat d'acceptar (art. 461-3 CCCat).

Ja s'ha dit que l'art. 427-16.1 i 427-16.8 CCCat acompanyen, encara que sigui mínimament, el sistema d'adquisició del llegat per la delació. Ho fan explicitant el paper que juga l'acceptació en aquest context, esmentant-ne les formes possibles i remetent-se, quant a la seva disciplina, a les disposicions generals.

⁶⁸ Com raona CARPI MARTIN (2018), si l'art. 544-1 CCCat reserva la legitimació activa al propietari és perquè la norma pensa en clau de titularitats reals i no en escenaris més complexos en els que l'administració i defensa del bé poden correspondre a una altra persona.

⁶⁹ Es tractarà o bé d'una acceptació expressa (per haver emprat, *expressis verbis*, el títol de legatari o propietari i per haver-ho fet, segurament, de forma documentada) o, en qualsevol cas, tàcita; aquesta última per raó del caràcter concloent de l'acte, però en cap cas per la via de l'art. 461-5,a CCCat si es considera que, en situació d'herència jacent, la legitimació per a reivindicar pertoca només al cridat a títol d'hereu. Vegeu, defensant que es tracta d'una legitimació concurrent, MIRAMBELL ABANCÓ (2009), p. 814. Considera l'autor que la reclamació de la possessió a l'hereu sols procedeix quan és ell qui posseeix el bé; en altre cas, el legatari pot reivindicar-lo al tercer.

L'art. 426-44.1 CCCat, en canvi, no presenta aquest acompanyament⁷⁰. Materialment, però, el règim no pot ser distint: l'hereu o legatari successiu també ha de poder repudiar tret que consolidi la seva adquisició⁷¹ i, a aquests efectes, les formes de l'acceptació poden ser igualment l'expressa (art. 461-4 CCCat) i la tàcita (art. 461-3 i 461-5 CCCat).

Una lectura conjunta de l'art. 461-5,b CCCat i l'art. 426-35 CCCat permeten constatar la legitimació del fideïcomissari per a dur a terme actes dispositius (“alienar, gravar, renunciar...”) sobre el seu “dret d'adquirir l'herència o llegat” de forma anticipada, és a dir, mentre el fideïcomís encara no ha estat deferit. Aquests actes, produïda finalment la delació (art. 426-35.3 CCCat), implicaran acceptació tàcita (art. 461-5,b CCCat): el fideïcomissari no haurà perdut el seu títol i aquelles disposicions es projectaran només sobre els béns que s'acabin rebent (art. 426-35.2 CCCat). L'art. 426-35 CCCat no excepciona el cas l'alienació gratuïta a favor de la resta de cohereus o colegataris fideïcomissaris (i en la proporció que ho siguin) o, si la designació recau en una única persona, a favor del fideïcomissari que segueixi en ordre (art. 426-9.2 CCCat). L'aplicació de l'art. 461-5,b CCCat permet descartar l'acceptació en aquests casos.

Pel demés, també hauria de ser viable (per què no?) la substitució fideïcomissària que, arribat el termini o acomplerta la condició, determinés, a favor del cridat com a hereu fideïcomissari, només la legitimació per a acceptar o repudiar, de tal forma que l'adquisició del títol es fes dependre de la seva acceptació. Tot plegat a semblança de l'art. 427-12.1, al final, CCCat.

A l'escenari més simple (per una banda, designació d'un hereu i ordenació d'un llegat; per l'altra, designació d'un hereu fiduciari i d'un hereu fideïcomissari), cal fer notar que l'efecte de l'incompliment de la condició de l'art. 412-1, al final, CCCat (és a dir, si el cridat com a legatari o l'hereu successiu no accepten), no serà pas l'acreixement. Tampoc serà aquest l'efecte que provocarà la donació o cessió gratuïta del seu dret, que atorgui el legatari a favor de l'hereu o el fideïcomissari a favor del fiduciari. Aquests actes no comporten acceptació (art. 461-5,b CCCat) perquè el destí previst negocialment coincideix amb el destí legalment disposat pel cas que el designat no arribi a succeir: així, que acabi beneficiant, respectivament, a l'hereu pur i al fiduciari. El mecanisme que ho explica és, primer, l'alliberament del gravat i, eventualment, l'absorció del bé a l'herència, entesa com a patrimoni que rep l'hereu ja lliure⁷².

4.2 Pactes successoris i les formes de l'acceptació

La regulació dels pactes successoris no enclou disposicions específiques quant a les formes de l'acceptació. És per això que regeixen les disposicions generals. Distingir segons si l'afavorit ha estat o no atorgant del pacte permet afegir algun comentari.

⁷⁰ Pel que fa a la crida de l'hereu fiduciari i a les formes i l'efecte de l'acceptació, regeixen les regles generals. No hi interfereix l'art. 426-6.3 i 426-6.4 CCCat, que pressuposen l'acceptació del fiduciari. La renúncia a favor de fideïcomissari no incideix en la delació d'aquell primer hereu (extinguida tant bon punt va acceptar), sinó en la del successiu, que s'anticipa.

⁷¹ Vegeu art. 426-12,c CCCat, relatiu a l'extinció del fideïcomís per renúncia dels fideïcomissaris.

⁷² L'efecte “absorció”, per tant, no es limita només al cas de repudiació (art. 427-16.1 CCCat) sino que regirà sempre que, tractant-se d'un llegat d'eficàcia real (art. 427-10.2, al principi, CCCat), el legatari no arribi a adquirir. Si el llegat és obligacional, no es produirà cap tipus d'absorció; senzillament, no hi haurà relació obligacional. En el cas de la substitució fideïcomissària, l'extinció del gravamen determina que el designat com a fiduciari resti com hereu pur i lliure; que l'herència o llegat no “facin trànsit” (art. 426-1.1 CCCat) cap a ningú altre.

L'atorgant afavorit, produïda la mort de l'atorgant causant, no pot repudiar el títol successori. La regla, prevista expressament a propòsit de la institució d'hereu (art. 431-28.1 CCCat), regeix també a propòsit de l'atribució particular. La raó és que el fonament és el mateix a ambdós casos: la participació en l'atorgament (que l'art. 431-4 CCCat qualifica com a consentiment ["pot consentir en la mesura..."]) enclou conformitat de l'afavorit amb el títol pel que se'l designa⁷⁵. Es tracta d'una declaració de voluntat, ja s'entengui expressa o tàcita, adreçada no només a manifestar que s'està acord amb la designació essencialment unilateral feta pel causant, sinó també a acceptar l'ofertament o delació que incorpora. La conseqüència és que, si l'art. 431-28.1 CCCat no permet repudiar, no és perquè forci l'adquisició fins el punt de prescindir de la voluntat de l'afavorit, sinó perquè ja s'ha acceptat abans i de forma irrevocable; d'aquí que, produïda la mort, es pugui renunciar a cadascuna de les titularitats ja adquirides però en cap cas repudiar el títol⁷⁴.

La situació de l'afavorit no atorgant del pacte és sensiblement distinta segons sigui, universal o particular, el títol pel que ha estat designat. La distinció rau en el sistema adquisitiu i, de retruc, en la interpretació que hom pot fer de les formes i eficàcia de l'acceptació. L'art. 431-3 CCCat (que, sistemàticament, es presenta com una disposició general) no és determinant; la vaguesa de l'expressió que s'hi empra ("no adquireixen cap dret a la successió fins al moment de la mort") no permet concretar de quin tipus de dret es tracta. Si el que s'ha atorgat és un heretament, la manca de normes especials avalen l'aplicació de les generals (art. 411-5, 461-3, 461-4 i 461-5 CCCat). L'art. 431-28.1 CCCat aleshores es queda curt: l'afavorit no atorgant no sols pot repudiar sinó que, si vol adquirir, haurà d'acceptar⁷⁵. Tractant-se d'una atribució particular en pacte successori, la qüestió rau a determinar si això també és així o si, pel contrari, regeix el sistema adquisitiu dels llegats (art. 431-30.5; 427-15 i 427-16 CCCat)⁷⁶.

Si a l'atributari particular no atorgant li cal acceptar per a adquirir, aleshores la regla de l'art. 431-30.4 CCCat caldria reservar-la pel qui hagi estat atorgant, és a dir, per qui ja hauria acceptat participant en l'atorgament del pacte. Si, en canvi, s'opta per entendre que regeix el sistema propi dels llegats, aleshores la delació determinaria l'adquisició sense necessitat de prèvia acceptació, però amb facultat de renúncia (art. 427-15.1 CCCat)⁷⁷. La conseqüència d'aquesta darrera lectura seria que l'art. 431-30.4 CCCat,

⁷⁵ Aquesta naturalesa no desmereix els altres dos papers que juga aquesta mateixa intervenció (així com la de qui també participa a l'atorgament però sense resultar-ne afavorit): per una banda, com a requisit formal de la validesa del pacte (que cal que sigui atorgat pel causant i, almenys, una altra persona [art. 431-1 CCCat]); per altra banda, com a activador de la irrevocabilitat del pacte fora dels casos legalment permesos (art. 431-13 i 431-14 CCCat).

⁷⁴ Vegeu ROCA SASTRE (1981), p. 162. S'hi afirma que, als pactes, "el mecanismo sucesorio opera por vinculación contractual". En el mateix sentit, vegeu ALASCIO CARRASCO (2016), p. 86. L'autora considera que, tal vegada que "la aceptación del pacto conlleva la de la designación" "a la muerte del causante, no operan los mecanismos propios de la vocación o la delación, ya que sólo por el hecho de la muerte se produce la eficacia adquisitiva". Certament, el decurs adquisitiu no és el que pressuposa l'art. 411-5 CCCat, però, tot i així, no es creu que hom pugui descartar sense més el concepte de delació, almenys entés en un sentit ampli com a ofertament adreçat a adquirir i que caldria derivar de la designació feta pel causant. Cal tenir en compte, a més, que al sistema d'adquisició general dels llegats, l'adquisició es produeix també al moment de la mort, que els llegats en cap cas es "convenen" amb el legatari i que, tot i així, la llei parla de delació (art. 427-14 i 427-15 CCCat).

⁷⁵ FERRER RIBA (2009), p. 1067; EGEA FERNÁNDEZ (2009), p. 34 i 35.

⁷⁶ Aquesta darrera opció és la defensada per NAVAS NAVARRO (2009), p. 1186.

⁷⁷ Sigui una o sigui l'altra la interpretació que es defensi, la facultat de "prendre possessió per ell mateix" que l'art. 431-30.4 CCCat reconeix a l'afavorit implementa una diferència significativa en relació a la posició jurídica del legatari que, tret de casos excepcionals, ha de reclamar la dita possessió al gravat (art. 427-44 CCCat). En cas

literalment considerat, es podria aplicar tant a l'atorgant beneficiari com a l'afavorit no atorgant. La raó seria que ambdós farien seus els béns en morir el causant: l'atorgant per haver acceptat abans; el no atorgant per raó del sistema adquisitiu. Per descomptat que el primer ja no podria repudiar; el segon sí, tret que hagués consolidat l'adquisició.

La literalitat de l'art. 431-30.4 CCCat avala, per l'afavorit no atorgant, l'aplicació del sistema d'adquisició per la delació; el precepte, a diferència de l'art. 431-28.1 CCCat, no fa distincions segons si el beneficiat ha participat o no a l'atorgament del pacte, de manera que, encara que sigui per raons o motius diferents, l'adquisició al temps de la mort del causant seria també la regla general en aquell cas⁷⁸. La facultat de renúncia que cal reconèixer a l'atributari (art. 427-15.1 CCCat) justifica igualment optar per una interpretació àmplia del què cal entendre per acceptació tàcita (art. 427-16.1 CCCat).

5. Les formes de l'acceptació i la voluntat del causant

D'expressions com la que encapçala l'art. 461-2.2 CCCat ("Llevat que la voluntat del testador sigui una altra...") a l'art. 461-3, 461-4 i 461-5 CCCat no se'n troben. No sembla que el causant pugui, sense més, vincular l'acceptació del títol a una conducta o acte distints dels que es recullen a aquelles normes (com si, per exemple, disposés que qualsevol actuació de les contemplades a l'art. 411-9.1 CCCat implicarà acceptació prescindint de si, al fer-la, es pren o no el títol d'hereu)⁷⁹. En canvi, no es troba inconvenient a l'aposió d'una condició suspensiva en virtut de la qual l'efecte adquisitiu del títol es faci dependre de l'acceptació feta d'una determinada manera (per exemple, de forma expressa i formal)⁸⁰. Tècnicament, es tractaria d'una condició suspensiva que no posposaria la delació més enllà del temps de la mort (art. 411-4.2 CCCat) sinó que, mantenint-se la regla general de l'art. 411-4.1 CCCat, l'únic que condicionaria seria l'eficàcia adquisitiva de l'acceptació, que demanaria que es fes en el termes previstos pel causant⁸¹.

La RDGDEJ de 14 de setembre de 2016 (JUS/2217/2016; DOGC núm. 7223, de 10.10.2016) considera que el causant no pot determinar que a la seva successió no regeixin els supòsits previstos legalment com a acceptació tàcita. Al cas, el testador havia previst una substitució vulgar, entre altres supòsits, pel de "*falta de expresa aceptación de la herencia*" per la designada com a hereva. La mort del testador es va produir el 1974 i la DGDEJ aplica l'art. 1000 CC com a supletori de la CDCC. Es qualifica el precepte com a "*ley imperativa*" i s'exclou que el causant pugui endurir les circumstàncies de l'acceptació imposant que només sigui eficaç la forma expressa.

d'entendre's que l'art. 431-30.4 CCCat també és aplicable a l'atributari no atorgant, que adquiriria directament per la sola delació, aquella pressa de possessió implicarà acceptació tàcita (art. 461-5,b CCCat) o, si es prefereix, la pèrdua tàcita de la facultat de renunciar (art. 427-15.1 CCCat).

⁷⁸ La supletorietat de les regles dels llegats (art. 431-30.5 CCCat) hauria de permetre que el causant supedités l'adquisició a que l'atributari la vulgui o l'accepti (art. 427.12.1 CCCat).

⁷⁹ Tampoc es creu que el causant pugui alterar el temps del que disposa el delat per a acceptar. L'art. 461-12.1 CCCat es limita a no subjectar la delació a un termini d'exercici. Tècnicament, es tracta d'una facultat incaducable i l'art. 122-1.3 CCCat estableix que les normes sobre caducitat són de naturalesa imperativa.

⁸⁰ No tindria de semblar estrany que el causant, coneixedor del règim legal (i, en especial, del risc que acabi sent hereu qui ha volgut desfer-se de la mateixa facultat d'acceptar aquest títol [art. 461-5,b CCCat]), vulgui que el seu hereu sigui una persona amb una voluntat decidida d'acceptar el títol.

⁸¹ D'aquesta manera, si el cridat mor abans d'acceptar o repudiar, actuarà l' *ius transmissionis* (art. 461-3.1 CCCat), de tal manera que els hereus del delat, per tal d'adquirir el títol d'hereu en la successió del primer causant, també es veurien afectats per la condició suspensiva relativa a la forma de l'acceptació.

Contràriament, i a favor de la hipòtesi (almenys, aplicada als llegats⁸²), cal reprendre l'art. 427-12.1 *in fine*, CCCat, que afavoreix que el causant pugui alterar el règim general d'adquisició del títol particular. Ho fa contemplant la possibilitat que aquell supediti el llegat “al cas que el legatari el vulgui o l'accepti”. Sabut que l'acceptació a voltes apareix just com l'efecte contrari al que realment volia el delat (art. 461-5, *b* i *c* CCCat), hom pot interpretar ambdues expressions (“el vulgui” i “l'accepti”) com a alternatives reals; es tractaria de permetre que el causant pugui associar l'adquisició del llegat amb qualsevol acte del legatari que impliqui legalment acceptació (“l'accepti”) o que pugui fer el mateix però només en relació als actes que expressen la voluntat d'adquirir-lo (“el vulgui”); en aquest darrer cas, els de l'art. 461-5 CCCat en podrien restar perfectament al marge. Hi ha un segon argument a favor de la maniobrabilitat del causant quant a les formes de l'acceptació. El suggereix l'art. 461-12 CCCat que, en el fons, redueix a una les formes eficaces per a acceptar (així, en escriptura pública [art. 461-12.4 CCCat]) i ho fa arran d'una actuació que prové, no del causant, sino de terceres persones (aquelles “interessades en la successió” que han decidit instar la interpel·lació notarial al delat). Cal reconèixer que, estrictament, no són aquests tercers els qui, volent-ho, provoquen aquella limitació formal; es tracta, de fet, d'una restricció legal que, en qualsevol cas, avalaria el caràcter excepcional de l'art. 461-4 i 461-5 CCCat. Pel demés, l'art. 461-12 CCCat planteja un problema idèntic al que es pot arribar a detectar si s'admet que sigui el causant qui limiti l'acceptació eficaç a la feta d'una determinada forma. És el relatiu a l'eficàcia dels actes que legalment comporten acceptació però que han quedat al marge de la forma prevista pel causant (com si, per exemple, aquest condiciona l'acceptació a la manifestada expressament i documentalment i el que fa el delat és vendre el seu “dret a l'herència” [art. 461-5, *b* CCCat]). L'efecte acceptació indubtablement no es donarà; l'eventual eficàcia negocial caldrà valorar-la atenent a les circumstàncies concretes (així, aquella venda seria nul·la per objecte impossible, mentre que les actuacions contemplades a l'art. 461-5, *a* CCCat esdevindrien ineficaces per manca de legitimació...).

6. Excursus: Les formes de l'acceptació i el Reglament (UE) 650/2012

La forma de l'acceptació del títol successori es contempla a l'art. 28 Reglament (UE) 650/2012⁸³. S'hi estableix que, entre altres, la declaració d'acceptació del títol successori serà vàlida formalment si reuneix els requisits de la llei aplicable a la successió (art. 21 i 22) o bé els de la llei de l'Estat en què el delat tingui la seva residència habitual. La finalitat de la norma és facilitar l'exercici de la delació als cridats que resideixin en un Estat distint al que correspon a la llei aplicable a la successió (Atès 32)^{84 85}.

L'aplicació del precepte pressuposa la prèvia delimitació del que s'entén per “forma” a efectes del Reglament. Un criteri interpretatiu el proporciona el mateix text, que distingeix entre la validesa material i la validesa formal de les disposicions *mortis causa* (art. 26 i 27). D'aquesta manera, no es tractaria de qüestions formals, sino de validesa material, les relatives a la possibilitat de declarar per mitjà de representant, a la interpretació de la declaració feta i al règim dels vicis del consentiment (art. 26.1).

⁸² I, de retruc, a les atribucions particulars en pacte successori pel cas d'afavorit no atorgant (art. 431-30.5 CCCat).

⁸³ Es tracta del Reglament, del Parlament europeu i del Consell, de 4 de juliol, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics, en matèria de successió *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu.

⁸⁴ Segons la proposta alternativa que va elaborar el MAX PLANKC INSTITUTE, aquella validesa podia emparar-se o bé en la llei successòria, o bé en la llei del lloc on s'hagués realitzat la declaració (vegeu a “Comments on the European Commission-s Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession”, www.europarl.eu/document/activities/cont/201005/20100526ATT75035/20100526ATT503EN.pdf).

⁸⁵ Parla de “*favor negotii*”, BONOMI, A.; WAUTELET, P.(2015), p. 375.

Tampoc seria un aspecte formal el que afectés a la capacitat per a declarar o al termini per a fer la declaració (art. 26.1). Tots aquests aspectes resten sotmesos a la llei successòria que, a més, és l'encarregada de determinar el règim de la responsabilitat del cridat que accepta (art. 23.2,g).

L'Atès 32 del Reglament afavoreix entendre que l'art. 28 es limita a les declaracions expresses (o que s'hagin de fer "*ante los tribunales del Estado miembro*") corresponent a la residència habitual del delat). D'aquesta manera, la forma tàcita queda reservada a la llei successòria, que és la que haurà, si escau, de permetre aquesta modalitat d'acceptació i preveure'n, eventualment, supòsits específics.

Si l'Estat de la residència habitual del cridat és un Estat plurilegislatiu, es planteja la qüestió relativa a la determinació de la llei interna conforme a la que el delat pot acceptar. L'aplicació de l'art. 36.1 mena cap a la de les regles internes de conflicte de lleis (vegeu art. 11 CC).

7. Bibliografia

Manuel ALBALADEJO (1952), "La sucesión *iure transmissionis*", *Anuario de Derecho civil*, pp. 912-971.

Laura, ALASCIO CARRASCO (2016), *Los pactos sucesorios en el Derecho civil catalán*, Atelier, Barcelona.

Lídia ARNAU RAVENTÓS (2016), "Donació inoficiosa sense pèrdua de la titularitat: la facultat del donatari de conservar el bé. Comentari a la RDGDEJ, de 14 de juliol de 2015", *Revista Catalana de Dret Privat*, volum 16, pp. 255-261.

Lídia ARNAU RAVENTÓS; M.Esperança GINEBRA MOLINS; Jaume TARABAL BOSCH (2018), *Dret de successions. Teoria i casos*, Atelier, Barcelona.

Lídia ARNAU RAVENTÓS (2019), "El sistema de adquisición del legado: algunas cuestiones conexas", a Cristina VILLÓ TRAVÉ (dir.), *Retos y oportunidades del Derecho de sucesiones*, Aranzadi, Cizur Menor, pp. 209-224.

Ferran BADOSA COLL (2003), "El negoci jurídic", a Ferran BADOSA COLL (dir.), *Manual de Dret civil català*, Marcial Pons, Barcelona, pp. 229-261.

Ferran BADOSA COLL (2009), "El poder de disposició en el dret civil català. La constitució i la transmissió negocials dels drets drets", a Ferran BADOSA COLL; M^a del Carmen GETE-ALONSO CALERA (dirs.), *La adquisición y la transmisión de derecho reales. Estudio del derecho catalán y otros sistemas jurídicos*, Marcial Pons, Barcelona, pp. 33-120.

M. BELOST-JOLIMONT (1839), Observations, a M. CHABOT, *Commentaire sur la Loi des successions*, Tome II, Imprimerie Mme Jeunehomme-crèmiere, Paris, pp. 71-73.

Pedro BONFANTE (1929), *Instituciones de Derecho romano*, ed. Reus, Madrid.

Andrea BONOMI; Patrick WAUTELET (2015), *El Derecho europeo de sucesiones. Comentario al Reglamento (UE), núm. 650/2012, de 4 de julio*. Versión traducida y adaptada al derecho español por Alvarez González et al., Cizur Menor, Aranzadi.

Antoni BORRELL I SOLER (1923), *Dret civil vigent a Catalunya*, vol. V, Successions per causa de mort. Segona part, Barcelona.

Esteve BOSCH CAPDEVILA (2002), *L'acreixement en el dret successori català*, Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya, Barcelona.

Aránzazu CALZADA GONZÁLEZ (1995), *La aceptación de la herencia en el derecho romano*. Mira editores, Zaragoza.

Anna CASANOVAS MUSSONS (2009), “Comentari a l’art. 461-3/4/5 CCCat”, a Joan EGEA I FERNÁNDEZ; Josep FERRER RIBA (dirs.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, vol. II, Atelier, Barcelona, pp. 1478-1481.

Anna CASANOVAS MUSSONS (2009), “L’acceptació i la repudiació”, a AREA DE DRET CIVIL DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *El nou Dret successori del Codi civil de Catalunya, Materials de les Quinzenes Jornades de Dret civil català a Tossa de Mar*, Documenta Universitaria, Girona, pp. 311-324.

Guillermo DE BROCA y Juan AMELL (1880), *Instituciones del Derecho civil catalán vigente*, Imprenta barcelonesa, Barcelona.

Pedro DEL POZO CARRASCOSA; Antoni VAQUER ALOY; Esteve BOSCH CAPDEVILA (2009), *Derecho civil de Cataluña. Derecho de sucesiones*, 1a ed., Marcial Pons, Barcelona

Pedro DEL POZO CARRASCOSA; Antoni VAQUER ALOY; Esteve BOSCH CAPDEVILA (2017), *Derecho civil de Cataluña. Derecho de sucesiones*, 3era ed., Marcial Pons, Barcelona.

Joan EGEA FERNÁNDEZ (2009), “El nou règim jurídic de la successió contractual”, *Revista jurídica de Catalunya*, volum I, pp. 9-59.

Santiago ESPIAU ESPIAU (2018), “La *interrogatio in iure* notarial en el dret successori català”, *Revista Jurídica de Catalunya*, núm.2, pp. 315-344.

Carlo FADDA (1949), *Concetti fondamentali del diritto ereditario romano*, Vol. II, Dott. A. Giuffrè, Milano.

Ana Belén FARRERO RUÀ (2011), “Comentario al art. 461-5 CCCat”, a Francisco de Paula PUIG BLANES; Francisco SOSPEDRA NAVAS (coord.), *Comentarios al Código civil de Cataluña*, Tomo II, Thomson Reuters, Cizur Menor, pp. 451-454.

Ramon FAUS y F. de A. CONDOMINES (2003), *Comentario a la Compilación del Derecho civil de Cataluña*, edició facsimilar de la primera amb annexos, Marcial Pons, Barcelona.

Josep FERRER RIBA (2009), “Comentari a l’art. 431-3”, a Joan, EGEA FERNÁNDEZ; Josep FERRER RIBA (dirs.) *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, volum I, Atelier, Barcelona, pp. 1061-1068.

Francesc Xavier FRANCINO BATLLE (2010), “Adquisició i repudiació de l’herència”, a Adolfo LUCAS ESTEVE (dir.), *Dret civil català*, Volum III, Dret de successions, Bosch editor, Barcelona, pp. 428-432.

Jean Baptiste FURGOLE (1785), *Traité des testaments, codicilles, donations à cause de mort et autres dispositions de dernière volonté*, Tome III, Chez Celot, Paris.

Mª Carmen GETE-ALONSO CALERA (2011), “La adquisición de la herencia”, a Mª Carmen GETE-ALONSO CALERA (dir.), *Tratado de Derecho de Sucesiones*, Tomo I, Thomson Reuters, Cizur Menor, pp. 276-324.

Francisco JORNADO FRAGA (1990), *La sucesión en el “ius delationis”. Una contribución al estudio de la adquisición sucesoria “mortis causa”*, ed. Civitas, Madrid.

Max KASER (1982), *Derecho Romano Privado*, ed. Reus, Madrid.

Theodor KIPP (1976), *Derecho de sucesiones*, vol. II, con estudios de comparación y adaptación a la legislación y jurisprudencia españolas por R.M. Roca Sastre; 2^a ed. al cuidado de L. Puig Ferriol y F. Badosa Coll, Bosch, casa editorial, Barcelona.

Emilio MEZQUITA GARCIA-GRANERO (1994), “Comentario al art. 19 CS”, a Lluís JOU I MIRABENT (coord.), *Comentarios al Código de sucesiones de Cataluña*, Bosch, editor, Barcelona, pp. 52-58.

Antoni MIRAMBELL ABANCÓ (2009), “Comentari a l’art. 427-22”, a Joan, EGEA FERNÁNDEZ; Josep FERRER RIBA (dirs.) *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, volum I, Atelier, Barcelona, pp. 811-816.

Susana NAVAS NAVARRO (2009), “Comentari a l’art. 431-29/30”, a Joan, EGEA FERNÁNDEZ; Josep FERRER RIBA (dirs.) *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, volum I, Atelier, Barcelona, pp. 1176-1188.

Robert Joseph POTHIER (1827), *Oeuvres de Pothier*, Pichon-Béchet, Paris.

Lluís PUIG FERRIOL (1994), “Les bases del nou Codi de successions”, a AREA DE DRET CIVIL DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *El nou Codi de successions per causa de mort*, Materials de les Setenes Jornades de Dret civil català a Tossa de Mar, Promociones Publicaciones universitarias, Girona, pp. 9-39.

Ramon Mª ROCA SASTRE (1981), *Estudios sobre sucesiones*, Tom I, Madrid.

Bernardo WINDCHEID (1930), *Diritto delle Pandette*, Vol. III, Unione Tipografico-editrice torinese, Torino, 1930.